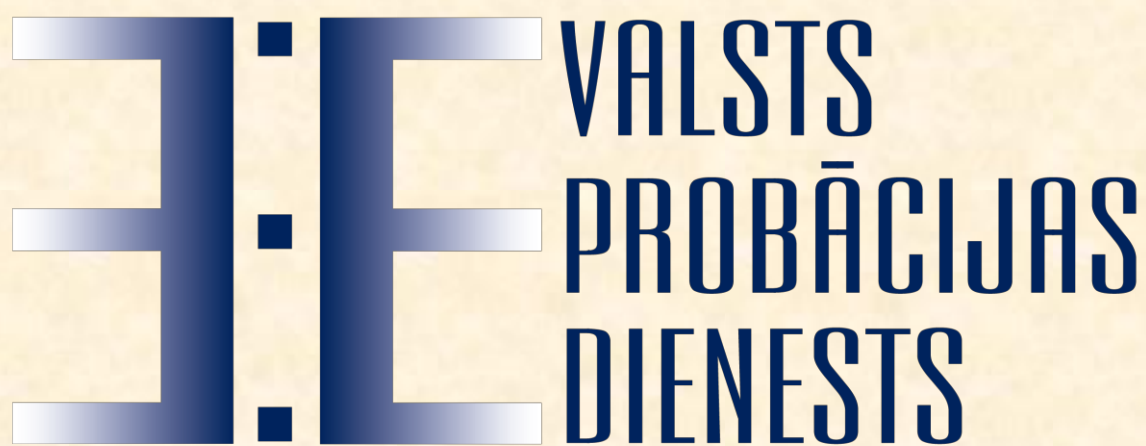

2012.gada publiskais pārskats

SATURS

PRIEKŠVārds.....	3
PAMATINFORMĀCIJA	4
FINANŠU RESURSI	7
DIENESTA DARBĪBAS REZULTĀTI	9
KRIMINĀLSODA – PIESPIEDU DARBS – IZPILDES ORGANIZĒŠANA	9
AUDZINOŠA RAKSTURA PIESPIEDU LĪDZEKĻA – SABIEDRISKAIS DARBS – IZPILDES ORGANIZĒŠANA	13
IZLĪGUMU ORGANIZĒŠANA UN VADĪŠANA	13
IZVĒRTĒŠANAS ZIŅOJUMU SASTĀDĪŠANA	16
PROBĀCIJAS PROGRAMMAS	17
UZRAUDZĪBA	19
DIENESTA KONSULTATĪVĀS PADOMES.....	23
DIENESTA VEIKTIE UN PASŪTĪTIE PĒTĪJUMI	23
DIENESTA ĪSTENOTIE PROJEKTI	25
PĀRSKATS PAR DIENESTA VADĪBAS UN DARBĪBAS UZLABOŠANAS SISTĒMĀM EFEKTĪVAS DARBĪBAS NODROŠINĀŠANAI.....	26
DIENESTA PERSONĀLS	27
DIENESTA KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU	29
2013.GADĀ PLĀNOTIE PASĀKUMI.....	32

Priekšvārds

2012.gadā Valsts probācijas dienests, neskatoties uz to, ka daudzas funkcijas bija samazinātas, ir mērķtiecīgi strādājis atbilstoši standartiem, tādējādi veicinot sabiedrības drošību. Gads ir bijis sarežģīts, jo nepārtraukti bija jācīnās par to, lai funkcijas tiktu atjaunotas pilnā apmērā un dienests varētu nodrošināt uzdevumu izpildi.

Funkciju nodrošināšana notika pateicoties darbinieku augstajai kvalifikācijai, lojalitātei dienestam un liellai entuziasmam. Liels atbalsts tika nodrošināts ar ārvalstu finansējuma palīdzību. Starptautiski Valsts probācijas dienests ir guvis vēl lielāku ievērību, un daudzas valstis vēlas pārņemt Latvijas pieredzi.

Ceru, ka nākamais 10 gadu jubilejas gads nesīs jaunus izaicinājumus dienesta attīstībā, stabilu darbību un stabilu atalgojumu. Vēlos pateikties vairāk nekā 1600 sadarbības partneru, kuri palīdz Valsts probācijas dienestam funkciju nodrošināšanā, un pateikt īpašu paldies visiem darbiniekiem, kuri ir izturējuši šo grūto gadu.

Valsts probācijas dienesta vadītājs
Aleksandrs Dementjevs

Pamatinformācija

Valsts probācijas dienesta juridiskais statuss un darbības mērķis

Valsts probācijas dienests (turpmāk – Dienests) ir Tieslietu ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts politiku tam noteikto funkciju ietvaros.

Dienesta juridisko statusu, funkcijas, uzdevumus, kompetenci un tiesības nosaka 2003.gada 18.decembra „Valsts probācijas dienesta likums” un Ministru kabineta 2005.gada 27.decembra noteikumi Nr.1010 „Valsts probācijas dienesta nolikums”.

Dienesta darbības mērķis ir veicināt sabiedrības drošību, nodrošinot kvalitatīvu Dienesta funkciju īstenošanu, veicot kriminālsoda – piespiedu darbs – izpildi, pārbaudes laikā uzraugot nosacīti notiesātās personas, nosacīti pirms termiņa no soda atbrīvotās personas un personas, pret kurām izbeigts kriminālprocess, tās nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības.

Dienesta funkcijas

Saskaņā ar „Valsts probācijas dienesta likuma” 6.pantu, Dienests īsteno šādas funkcijas:

- 1) sniedz izvērtēšanas ziņojumu par probācijas klientu;
- 2) nodrošina probācijas programmu izstrādi un licencētu programmu īstenošanu;
- 3) organizē kriminālsoda – piespiedu darbs – izpildi;
- 4) organizē audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs – izpildi;
- 5) pārbaudes laikā uzrauga personas, pret kurām izbeigts kriminālprocess, tās nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības;
- 6) organizē un vada izlīgumu kriminālprocesā;
- 7) uzrauga personas, kuras nosacīti notiesātas vai nosacīti pirms termiņa atbrīvotas no brīvības atņemšanas iestādēm;
- 8) nodrošina papildsoda – probācijas uzraudzība – izpildi.

Lai sekmētu mērķu sasniegšanu, Dienests savā darbībā īsteno „Valsts probācijas dienesta likumā” noteiktās funkcijas, kā arī:

- 1) veicina zinātnisko pētniecību probācijas jomā un nodrošina pētījumu rezultātu efektīvu izmantošanu;
- 2) atbilstoši kompetencei izstrādā un izplata informatīvos un metodiskos materiālus;
- 3) sniedz mācību metodisko palīdzību un informāciju tiesībsargsardzības iestāžu amatpersonām;
- 4) piedalās probācijas speciālistu tālākizglītības apmācības programmu izstrādē un īstenošanā;
- 5) atbilstoši kompetencei sniedz priekšlikumus normatīvo aktu izstrādē;
- 6) sagatavo valsts investīciju un starptautisku programmu projektu pieteikumus, kā arī sekmē investīciju programmu īstenošanu;
- 7) piedalās vienotas valsts politikas īstenošanā sociālās atstumtības mazināšanas jomā.

Pārskata gadā Dienesta īstenotās budžeta programmas (apakšprogrammas)

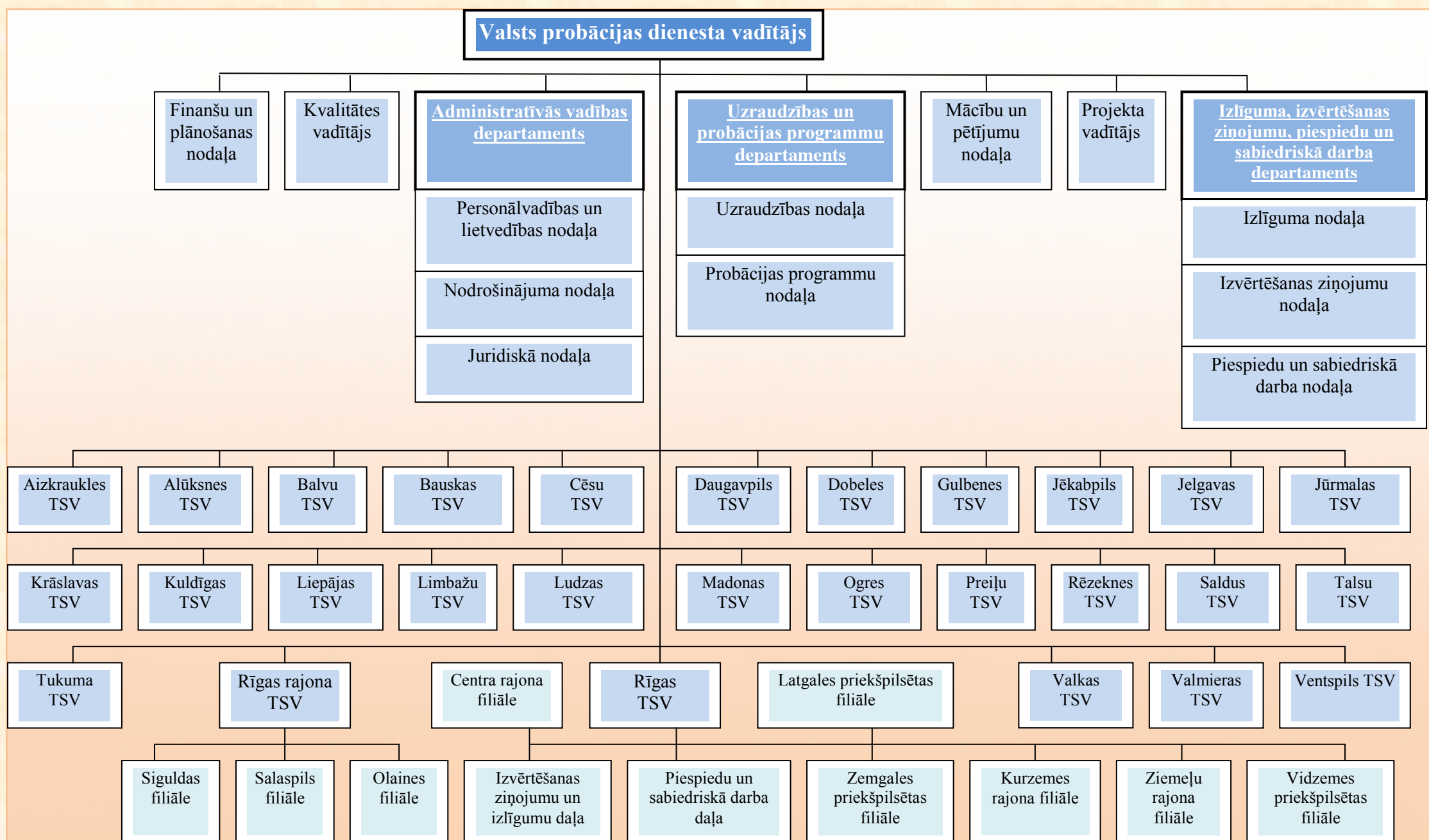
- ✓ Pamatbudžeta programma 34.00.00. ”Valsts probācijas dienests”;

- ✓ Pamatbudžeta apakšprogramma 70.06.00. „Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana (2007. – 2013.)”;
- ✓ Pamatbudžeta apakšprogramma 71.06.00. „Eiropas ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansētie projekti”.

Dienesta struktūra

Dienesta struktūru, darba organizāciju, ierēdņu un darbinieku kompetenci nosaka Dienesta reglaments.

Dienesta sastāvā ietilpst Dienesta centrālais aparāts, 28 teritoriālās struktūrvienības un 9 filiāles (skatīt *1.attēlu*). Dienesta teritoriālo struktūrvienību un to filiāļu izvietojums nodrošina funkciju īstenošanu pēc iespējas tuvāk probācijas klienta dzīvesvietai. Dienesta darbu vada iestādes vadītājs.

1.attēls. Dienesta struktūra

Dienesta uzdevumi 2012.gadā

- ✓ Turpināt attīstīt Valsts probācijas dienestu, sekmējot sabiedrības drošību un noziedzības novēršanu valstī, nodrošināt sabiedrībā izciešamo sodu kvalitatīvu izpildi un koordināciju.
- ✓ Turpināt pilnveidot Dienesta funkciju tiesisko regulējumu un nodrošināt funkciju izpildes kvalitāti atbilstoši tiesību aktu prasībām un kvalitātes vadības sistēmā noteiktajiem mērķiem un rādītājiem.
- ✓ Pilnveidot izvērtēšanas ziņojumu funkcijas īstenošanas kvalitāti, darbu fokusējot uz probācijas klientu kriminogēno vajadzību identificēšanu.
- ✓ Veicināt probācijas klientu nodarbināšanu piespiedu darbā atbilstoši viņu prasmēm un iemaņām.
- ✓ Paaugstināt Dienesta ierēdņu un brīvprātīgo probācijas darbinieku, kas ir starpnieki izlīgumā, profesionālās darbības kvalitāti.
- ✓ Veicināt probācijas programmu īstenošanas kvalitātes paaugstināšanu, ieviešot probācijas programmu īstenošanas kvalitātes novērtēšanas sistēmu.
- ✓ Pilnveidot uzraudzības funkcijas īstenošanas kvalitāti, darba praksē nostiprinot Riska-Vajadzību-Adekvātas reakcijas modeli.
- ✓ Uzturēt un pilnveidot kvalitātes vadības sistēmu.

Finanšu resursi

Pamatbudžeta programma 34.00.00. "Valsts probācijas dienests"

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	2950449	3273193	3084529
1.1.	dotācijas	2950449	3273193	3084529
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	-	-	-
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	-	-	-
2.	Izdevumi (kopā)	2950449	3273193	3084529
2.1.	uzturēšanas izdevumi	2948314	2889180	2889180
2.1.1.	subsīdijas un dotācijas, tai skaitā iemaksas starptautiskajās organizācijās	2135	2165	2165
2.1.2.	pārējie uzturēšanas izdevumi	2948004	2887015	2887015
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	2445	384013	195349

1.tabula. Pamatbudžeta programma 34.00.00.

Pārskata gadā pamatbudžeta programmas 34.00.00. "Valsts probācijas dienests" līdzekļi izlietoti Dienesta darbības nodrošināšanai, iemaksām starptautiskajā nevalstiskajā organizācijā „Eiropas probācijas konference” (CEP).

Pamatbudžeta apakšprogramma 70.06.00. „Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana (2007. – 2013.)”

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	4243	121818	155090
1.1.	valsts pamatbudžeta savstarpējie transferti	1968	-	-
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	-	-	-
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	-	90619	136452
1.4.	dotācijas	-	31199	18638
2.	Izdevumi (kopā)	4243	121818	109247
2.1.	uzturēšanas izdevumi	4243	121818	109247
2.1.1.	subsīdijas un dotācijas, tai skaitā iemaksas starptautiskajās organizācijās	-	-	-
2.1.2.	starptautiskā sadarbība	-	70572	70572
2.1.3.	pārējie uzturēšanas izdevumi	4243	51246	34432
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	-	-	-

2.tabula. Pamatbudžeta apakšprogramma 70.06.00.

Pārskata gadā pamatbudžeta apakšprogrammas 70.06.00. „Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana (2007. – 2013.)” līdzekļi tika izlietoti projekta „Eiropas probācijas darbinieku ilgtspējīgas profesionālas darbības nodrošināšanas iespējas” (SPORE), projekta Nr. JUST/2010/JPEN/AG1574, un projekta „Sociālais darbs kriminālās justīcijas jomā” („*Criminal Justice Social Work*”), projekta Nr.517848-LLP-1-2011-1-NL-ERASMUS-ECDEM, īstenošanai.

Pamatbudžeta apakšprogramma 71.06.00. „Eiropas ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansētie projekti”

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	202370	45834	-
1.1.	dotācijas	202373	45834	-
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	-	-	-
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	-	-	-
2.	Izdevumi (kopā)	202370	45834	-
2.1.	uzturēšanas izdevumi	191926	40985	-

2.1.1.	subsīdijas un dotācijas, tai skaitā iemaksas starptautiskajās organizācijās	-	-	-
2.1.2.	pārējie uzturēšanas izdevumi	191926	40985	-
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	10444	4849	-

3.tabula. Pamatbudžeta apakšprogramma 71.06.00.

Pārskata gadā pamatbudžeta apakšprogrammas 71.06.00. „Eiropas ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansētie projekti” līdzekļi tika plānoti projekta „Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)” īstenošanai.

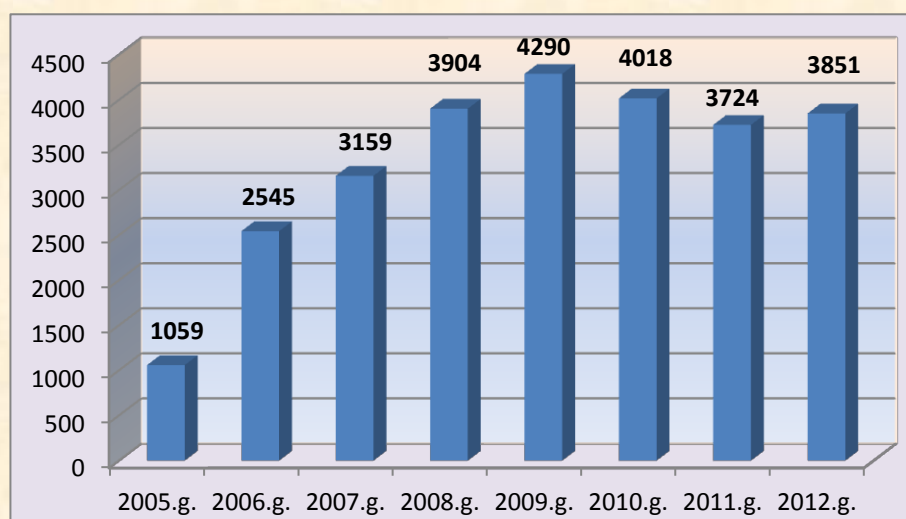
Dienesta darbības rezultāti

2012.gadā Dienests strādāja ar **18 810** probācijas klientu. Viena probācijas klienta izmaksas dienā ir **0,48** Ls.

Kriminālsoda – piespiedu darbs – izpildes organizēšana

Dienests kriminālsoda – piespiedu darbs (turpmāk – piespiedu darbs) – izpildi organizē no 2005.gada. Piespiedu darbs ir viens no sabiedrībā izciešamajiem kriminālsodiem, kuru persona izcieš no mācībām vai pamatdarba brīvajā laikā savas dzīvesvietas apvidū, bez atlīdzības veicot sabiedriski derīgu darbu.

No 2012.gada 1.janvāra līdz 2012.gada 31.decembrim Dienesta teritoriālās struktūrvienības saņēma izpildei **3851** tiesas nolēmumu un prokurora priekšrakstu par sodu, ar kuru probācijas klientam ir piemērots piespiedu darbs. 2012.gadā izpildei saņemto tiesas nolēmumu un prokurora priekšrakstu par sodu skaita ziņā, salīdzinot ar 2011.gadu, ievērojamas izmaiņas nav notikušas. To skaits ir pieaudzis tikai par 3.3%. Kopā 2012.gadā piespiedu darba izpilde tika organizēta **5320** probācijas klientiem (probācijas klientu skaits, kuriem piespiedu darba izpildes organizēšana uzsākta 2012.gadā un probācijas klientu skaits, kuriem piespiedu darba izpildes organizēšana tika turpināta no 2011.gada).

2.attēls. Probācijas klientu skaita dinamika piespiedu darba jomā

2012.gadā ar prokurora priekšrakstu par sodu piespiedu darbs ir piemērots **34%** gadījumu, ar tiesas nolēmumu piespiedu darbs ir piemērots **66%** gadījumu. Salīdzinot ar 2011.gadu, izpildei saņemto prokurora priekšrakstu par sodu skaits palielinājās par **9%**,

savukārt izpildei saņemto tiesu nolēmumu skaita ziņā būtiskas izmaiņas nav vērojamas. Saskaņā ar Latvijas Republikas prokuratūras sniegto informāciju, 2012.gadā pirmstiesas kriminālprocess ar prokurora priekšrakstu par sodu pabeigts par 12.5% vairāk nekā 2011.gadā. No visiem uz Kriminālprocesa likuma 421.panta pamata izbeigtajiem kriminālprocesiem 89% izbeigti piemērojot piespiedu darbu un 11% piemērojot naudas sodu. Visvairāk, 37% gadījumu, piespiedu darbs ar prokurora priekšrakstu par sodu piemērots par Krimināllikuma 180.pantu, tas ir par zādzību, krāpšanu un piesavināšanos nelielā apmērā, un 11% gadījumu – par Krimināllikuma 262.pantu, tas ir par transportlīdzekļa vadīšanu alkohola, narkotisko, psihotropo vai citu apreibinošu vielu ietekmē.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Tiesas nolēmums	1018	2096	2631	3009	3026	2717 (-0.3%)	2535 (-6.7%)	2554 (+0.7%)
Prokurora priekšraksts par sodu	41	449	528	895	1264	1301 (+3%)	1189 (-8.7%)	1297 (+9%)
Kopā	1059	2545	3159	3904	4290	4018 (-6.4%)	3724 (-7.4%)	3851 (+3%)

4.tabula. Izpildei saņemto tiesas nolēmumu un prokurora priekšrakstu par sodu skaits.

No 3851 probācijas klienta, kuram 2012.gadā ir uzsākta piespiedu darba izpildes organizēšana, 166 jeb 4.3% probācijas klienti ir nepilngadīgi un 2334 jeb 61% probācijas klienti probācijas klienta statusā nokļuvuši pirmo reizi. Saskaņā ar Tiesu informatīvajā sistēmā esošo informāciju, sodu piemērošanas tendences 2012.gadā būtiski nav mainījušās, piespiedu darbs ir piemērots 29% gadījumu, un līdzīgi ir arī 2011.gadā – 28.5% gadījumu, no visu notiesāto skaita¹.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Brīvības atņemšana	23,4	27,0	25,0	25,5	30,7	32,2	33	35
Nosacīta notiesāšana	53,6	45,4	43,6	40,3	37,9	36,7	35,8	33
Naudas sods	6,4	7,3	6,27	5,7	3,2	2,3	2,2	2
Piespiedu darbs	15,4	19,5	24,8	28,2	27,6	28,4	28,5	29
Arests	0,1	0,1	0,03	0	0	0	0,1	0.01
Atbrīvoti no soda	1,2	0,7	0,3	0,2	0,6	0,4	0,4	0.94
Mantas konfiskācija	1,2	0,7	0,3	0,1	0	0	0	0.05

5.tabula. Ar tiesas nolēmumu piemēroto kriminālsodu procentuālais sadalījums

Lielākajā daļā Dienesta teritoriālo struktūrvienību būtiskas izmaiņas attiecībā uz izpildei saņemto tiesas nolēmumu un prokurora priekšrakstu par sodu skaitu nav novērojamas. Probācijas klientu skaits piespiedu darba jomā svārstās 15% ietvaros un tikai atsevišķās teritoriālajās

¹ TIS statistika.

struktūrvienībās dinamika ir bijusi ievērojamāka. Probācijas klientu skaita būtiskākais pieaugums 2012.gadā ir novērojams Dienesta Rīgas teritoriālajā struktūrvienībā – par 249 probācijas klientiem, jeb 30% vairāk nekā 2011.gadā. Īpaši Rīgas teritoriālajā struktūrvienībā ir palielinājies probācijas klientu skaits, kuriem piespiedu darbs 2012.gadā ir piemērots ar prokurora priekšrakstu par sodu – no 1075 probācijas klientiem, 532 probācijas klientiem piespiedu darbu ir piemērojis prokurors (2011.gadā – 339 probācijas klientiem).

2012.gadā saņemtajos tiesas nolēmumos un prokurora priekšrakstos par sodu piespiedu darbs tika piemērots:

- ✓ 32% par zādzību, krāpšanu un piesavināšanos nelielā apmērā (Krimināllikuma 180.pants);
- ✓ 23% par transportlīdzekļa vadīšanu alkohola, narkotisko, psihotropo, toksisko vai citu apreibinošu vielu ietekmē (Krimināllikuma 262.pants);
- ✓ 5% par narkotisko un psihotropo vielu neatļautu iegādāšanos, glabāšanu un realizēšanu nelielā apmērā un narkotisko un psihotropo vielu lietošanu bez ārsta nozīmējuma (Krimināllikuma 253.² pants);
- ✓ 4% par svešas mantas tīšu iznīcināšanu vai bojāšanu (Krimināllikuma 185.pants);
- ✓ 3% par izvairīšanos no soda izciešanas;
- ✓ 2% par svešas kustamas mantas slepenu vai atklātu nolaupīšanu (Krimināllikuma 175.pants);
- ✓ 2% par nelikumīgu alkoholisko dzērienu realizāciju (Krimināllikuma 221.¹ pants);
- ✓ 29% par citiem Krimināllikuma pantiem.

Salīdzinot ar 2011.gadu piespiedu darba piemērošanas tendences būtiski nav mainījušās. 2011.gadā piespiedu darbs par Krimināllikuma 180.pantu piemērots 30%, kas ir par 2% mazāk nekā 2012.gadā, un par Krimināllikuma 262.pantu – 21%, kas ir par 2% mazāk nekā 2012.gadā.

Saskaņā ar 2012.gada 13.decembra likumu „Grozījumi Krimināllikumā”, kas stāties spēkā 2013.gada 1.aprīlī, sagaidāmas būtiskas izmaiņas attiecībā uz probācijas klientu skaitu, kuriem tiesa vai prokurors ir piemērojis piespiedu darbu. Paredzams, ka probācijas klientu skaits piespiedu darba jomā varētu gada laikā no likuma „Grozījumi Krimināllikumā” spēkā stāšanās pakāpeniski pieaugt par 2000 probācijas klientu. Ar minētajiem grozījumiem Krimināllikumā vairāk kā 150 Krimināllikuma Sevišķās daļas pantu daļas papildinātas ar sankciju – piespiedu darbs. Turklāt, jāņem vērā, ka ar 2013.gada 1.aprīli piespiedu darbs var tikt piemērots arī kā papildsods pie nosacītas notiesāšanas un tiek mainīta sodu saskaitīšanas kārtība, kā rezultātā, nosakot galīgo sodu, palielināsies piemērojamo piespiedu darba stundu skaits.

Piespiedu darba izpildes laikā probācijas klienti 2012.gadā nostrādāja **302 834** piespiedu darba stundas, kas ir par 5071 stundu mazāk nekā 2011.gadā. Saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 30.novembra noteikumiem Nr.1096 „Noteikumi par minimālo mēneša darba algu un minimālo stundas tarifa likmi”, minimālā stundas tarifa likme 2012.gadā bija 1.189 lati. Ņemot vērā iepriekš minēto, probācijas klientu darbs darba devējiem ļāva ietaupīt vismaz **360 070** latus.

Dienests ir izvirzījis mērķi panākt pēc iespējas plašāku probācijas klientu nodarbināšanu atbilstoši viņu profesijai, iemaņām un prasmēm. Arī virkne starptautisku dokumentu akcentē nepieciešamību izvēlēties tādu darbu, kas nav bezjēdzīgs un kas veicinās likumpārkāpēju prasmju veidošanu un attīstīs viņu iemaņas. Eiropas Padomes rekomendācijā Nr.R(92)16 „Par Eiropas Noteikumiem par sabiedrībā izciešamiem sodiem un piespiedu līdzekļiem” ir norādīts, ka „darba uzdevumi likumpārkāpējiem, kuri veic sabiedrībai vajadzīgu darbu, nedrīkst būt bezjēdzīgi, tiem jābūt sociāli vajadzīgiem un jēgpilniem, iespējami attīstot likumpārkāpēja iemaņas”. Ministru komitejas rekomendācija CM/Rec(2010)1 „Par Eiropas Padomes probācijas noteikumiem” nosaka, ka „piespiedu sabiedriskajiem darbiem nav stigmatizējošs raksturs, un

probācijas iestādes cenšas noteikt un izmantot darba uzdevumus, kas atbalsta likumpārkāpēju prasmju veidošanu un sociālo iekļaušanu, nosakot piemērotus uzdevumus, probācijas iestādes ņem vērā sabiedrības drošību un darba tiešos labuma ņēmējus, piespiedu sabiedriskais darbs ietver virkni uzdevumu, kas ir piemēroti likumpārkāpēju dažādām prasmēm un daudzveidīgajām vajadzībām, ir jābūt darbam, kas ir piemērots likumpārkāpējām – sievietēm, likumpārkāpējiem – invalīdiem, jauniem likumpārkāpējiem un vecāka gadu gājuma likumpārkāpējiem, ar likumpārkāpējiem konsultējas par darba veidu, ko viņi varētu veikt”.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Dienesta darbinieki pievērš arvien lielāku uzmanību darba devēja izvēlei un probācijas klientu nodarbināšanai atbilstoši viņu profesijai, iemaņām un prasmēm. Izvērtējot probācijas klientu paveiktos darbus, secināms, ka darba veidu loks ar katru gadu paliek arvien plašāks. Atbilstoši izglītībai un prasmēm probācijas klienti ir veikuši telpu kapitālo remontu, ieklājuši bruģi, ieklājuši flīzes, remontējuši ūdenstorņa ūdenssūkni, veikuši betonēšanas darbus, ierīkojuši kanalizāciju, mūrējuši apkures katlu, ievilkusi elektroinstalāciju, labojuši dīzeļģeneratoru, tīrījuši dūmvadus, veikuši metināšanas darbus, izgatavojuši galdus un solus, veica santehnikas nomaiņu, pirmsskolas izglītības iestādē apgleznoja sienas, motorzāģu operatori izzāģēja kokus, probācijas kliente ar attiecīgām zināšanām un prasmēm palīdzēja sociālās aprūpes centra darbiniekiem, probācijas klients ar mākslinieka dotībām apgleznoja sienas pamatskolas kāpņu telpā, probācijas klients pēc profesijas pavārs pagatavoja maizītes un uzkodas visiem svētku cilvēkiem pirms svētku laika uz Aglonu, probācijas kliente pēc profesijas sekretāre izveidoja muzeja priekšmetu - eksponātu uzskaites un reģistrācijas kartotēku u.c. Vairākos gadījumos darba devējs pēc piespiedu darba izpildes probācijas klientam piedāvājis pastāvīgu darbu, atsevišķi probācijas klienti ir turpinājuši sadarbību ar darba devēju arī pēc piespiedu darba izpildes un ir kļuvuši par brīvprātīgajiem. Iepriekš minētais liecina, ka darbiniekiem ir izdevies izvēlēties atbilstošāko darba devēju un līdz ar to veiksmīgi sasniegt kriminālsoda mērķi.

2012.gadā tiesām nosūtīti **432** iesniegumi par piespiedu darba aizstāšanu ar arestu, kas ir par 54 iesniegumiem mazāk nekā 2011.gadā. **62** iesniegumi līdz 2012.gada 31.decembrim nav izskatīti, **12** iesniegumi par piespiedu darba aizstāšanu ar arestu ir noraidīti. Noraidīšanas iemesli nav saistīti ar nekvalitatīvu, normatīvajiem aktiem neatbilstošu, piespiedu darba izpildes organizēšanu. Vienā gadījumā par tiesas pieņemto lēmumu noraidīt iesniegumu par piespiedu darba aizstāšanu ar arestu prokurors ir iesniedzis protestu.

Kopumā Dienestā noslēgti **1625** līgumi par probācijas klientu nodarbināšanu kriminālsoda – piespiedu darbs – un audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs – izpildes laikā. 2012.gadā ir noslēgti 193 jauni līgumi par probācijas klientu nodarbināšanu, no kuriem 157 ir noslēgti ar valsts un pašvaldību iestādēm, 28 ar nevalstiskajām organizācijām un 8 ar reliģiskajām organizācijām.

	Valsts un pašvaldību iestādes	Biedrības, nodibinājumi	Reliģiskās organizācijas	Kopā
Piespiedu darba joma	119	19	6	144
Sabiedriskā darba joma	38	9	2	49
Kopā	157	28	8	193

6.tabula. 2012.gadā noslēgtie līgumi par probācijas klientu nodarbināšanu

Audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs – izpildes organizēšana

Dienests audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs (turpmāk – sabiedriskais darbs) – izpildi uzsāka 2005.gadā līdz ar tā ieviešanu. Lai gan pēc sava satura sabiedriskais darbs ir līdzīgs kriminālsodam – piespiedu darbs, jo arī šajā gadījumā bērns bez atlīdzības, no mācībām un darba brīvajā laikā veic sabiedrībai derīgu darbu, jāņem vērā, ka to var piemērot bērniem vecumā no 11 līdz 18 gadiem un attiecībā uz šo kategoriju attiecas virkne prasību, kas saistītas ar nodarbināšanas ierobežojumiem darba drošības un aizsardzības jomā.

Laika posmā no 2012.gada 1.janvāra līdz 2012.gada 31.decembrim Dienesta teritoriālās struktūrvienības saņēma izpildei 97 lēmumus, ar kuriem probācijas klientam ir piemērots sabiedriskais darbs. Salīdzinot ar 2011.gadu, tie ir par 12 lēmumiem mazāk. 18 probācijas klienti ir vecumā no 11 – 13 gadiem un 79 vecumā no 14 – 18 gadiem. Kopā 2012.gadā sabiedriskā darba izpilde tika organizēta 122 probācijas klientiem.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nolēmumi	77	138	188	192	212	163	109	97

7.tabula. Probācijas klientu skaita dinamika sabiedriskā darba jomā

Probācijas klientu skaitam sabiedriskā darba jomā ir tendence ar katru gadu samazināties. Vērtējot šo tendenci, jāņem vērā, ka kopumā samazinās bērnu skaits valstī. Laika periodā no 2009.gada 1.janvāra līdz 2012.gada 1.janvārim, atbilstoši Centrālās statistikas pārvaldes veiktajam iedzīvotāju skaita pārrēķinam, ņemot vērā 2011.gada tautas skaitīšanas rezultātus, valstī reģistrēto bērnu skaits (vecuma grupā 0-17 gadi) samazinājies par 37 651, bet reģistrēto nepilngadīgo skaits (vecuma grupā 15-17 gadi) samazinājies pat par 25 252. 2012.gada laikā probācijas klienti, kuriem tika piemērots sabiedriskais darbs, nostrādāja **2159** sabiedriskā darba stundas. Tiesai nosūtīti 2 priekšlikumi par sabiedriskā darba piemērošanas ilguma palielināšanu vai piemērotā audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa aizstāšanu ar stingrāku piespiedu līdzekli. Vienā gadījumā bērns ir ievietots sociālās korekcijas izglītības iestādē.

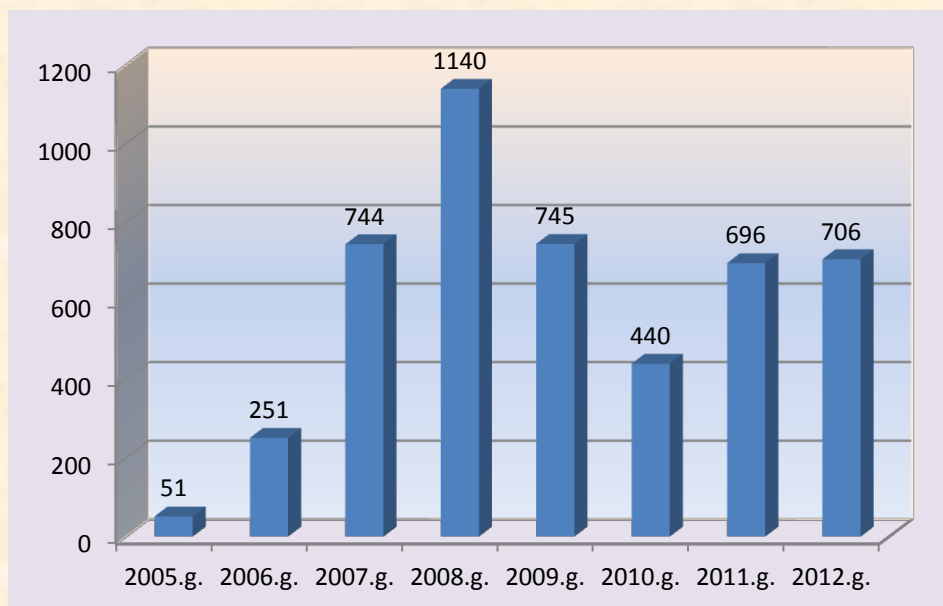
Izlīgumu organizēšana un vadīšana

Dienests izlīgumu organizē un vada no 2005.gada. Izlīgums – strukturēts sarunu process, kurā brīvprātīgi piedalās cietušais un likumpārkāpējs un kuru vada neitrāla persona – starpnieks, palīdzot iesaistītajām pusēm vienoties par savstarpēji pieņemamu un taisnīgu risinājumu.

Starpnieks ir īpaši konfliktu risināšanā apmācīta persona, kura izlīguma procesā palīdz īstenot starp iesaistītajām pusēm miermīlīgas sarunas, neiesakot risinājumu, nevienu netiesājot, ievērojot konfidencialitāti un neitralitāti.

Starpnieki ir gan Dienesta amatpersonas, gan sertificēti brīvprātīgie probācijas darbinieki. 2012.gadā tika ierosināti 706 izlīgumi. Pārskata periodā izlīguma funkcijas izpildi Dienestā nodrošināja 67 amatpersonas un 25 sertificēti brīvprātīgie probācijas darbinieki. 2012.gadā brīvprātīgie probācijas darbinieki - starpnieki noorganizēja un novadīja 87 izlīgumus.

Saskaņā ar 2009.gada 1.jūlija grozījumiem likumā „Par valsts budžetu 2009.gadam” un saistītajiem grozījumiem „Kriminālprocesa likumā” un „Valsts probācijas dienesta likumā”, minētā Dienesta funkcija tika būtiski ierobežota līdz 2013.gada 1.janvārim, nosakot ierobežojumu, ka Dienests organizēja izlīgumus tikai pirmstiesas stadijā.

3.attēls. Pieprasīto izlīgumu skaita dinamika

Pārskata periodā nepilngadīgie probācijas klienti (108) sastādīja 15% no kopējā probācijas klientu skaita, kuri iesaistījās izlīgumā.

Izlīguma ierosinātāji 2012.gadā, tāpat kā 2011.gadā, galvenokārt bija personas, kuras izdarījušas noziedzīgu nodarījumu, taču 2012.gadā nedaudz ir palielinājies pieprasījumu skaits izlīguma organizēšanai no prokuratūras, kas ir vērtējams kā labs rezultāts Dienesta veiktajām izglītojošām aktivitātēm policijas un prokuratūras darbiniekiem, piemēram, pasākumam „Izlīguma nedēļa”, kura ietvaros tika organizēti informatīvi semināri un diskusijas.

	2008. g.	2009. g.	2010. g.	2011. g.	2012.g.	+/- salīdzinot 2011.g. un 2012.g.
Policija	187	79	83	185	165	-20
Prokuratūra	83	64	69	53	72	+19
Tiesa	68	7				
Abas iesaistītās puses	28	41	9	11	4	-7
Persona, kura izdarījusi noziedzīgu nodarījumu	743	539	239	433	445	+12
Cietušais	31	15	36	11	13	+2
Tiesneša ierosinājums			4	3	7	+4
Kopā	1140	745	440	696	706	+10

8.tabula. Izlīguma ierosinātāju skaita dinamika

Analizējot ierosinātos izlīgumus, var secināt, ka visbiežāk izlīgumi ir ierosināti gadījumos par mazāk smagiem noziedzīgiem nodarījumiem un kriminālpārkāpumiem. Taču 2012.gadā ir būtiski palielinājies izlīgumu skaits par smagiem noziedzīgiem nodarījumiem, kuros ir iesaistīti nepilngadīgie.

	2008.gads	2009.gads	2010.gads	2011.gads	2012.gads	2012.gads	
	kopā	kopā	kopā	kopā	kopā	pilngadīgie	nepilngadīgie
Kriminālpārkāpums	22%	20%	25%	32%	36%	36%	36%
Mazāk smags noziegums	31%	33%	47%	40%	37%	39%	19%
Smags noziegums	42%	39%	25%	25%	25%	23%	41%
Sevišķi smags noziegums	5%	8%	3%	3%	2%	2%	2%
Nodarījums (ARPL) ²							2%

9.tabula. Izlīgumu sadalījums pēc noziedzīga nodarījuma veidiem (%)

Lielākā daļa izlīgumu tika organizēti par zādzību, krāpšanu vai piesavināšanos nelielā apmērā vai par zādzību, krāpšanu vai piesavināšanos nelielā apmērā, ja tās izdarītas atkārtoti, par zādzību, ja tā izdarīta, iekļūstot dzīvoklī vai citā telpā, vai ja tā izdarīta no glabātavas, un par svešas mantas tišu iznīcināšanu vai bojāšanu.

Izvērtējot organizēto izlīgumu rezultātus, 2012.gadā ir vērojamas dažas pozitīvas tendences. Jau otro gadu pēc kārtas ir nemainīgs rādītājs izlīgumos, kuros izlīgst ar nosacījumiem. Nedaudz samazinājušies gadījumi, kad izlīgums netiek panākts. Diemžēl 2012.gadā ir palielinājies to gadījumu skaits, kad izlīgums tika pārtraukts. Tas galvenokārt saistīts ar to, ka persona, kura izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, nebija spējīga vai nevēlējās samaksāt pieprasīto zaudējumu kompensāciju cietušajam vai arī nepiekrita to darīt noteiktajā termiņā.

	2008.g.	2009.g.	2010.g.	2011.g.	2012.g.	2012.g. (N=706)
Izlīga bez nosacījumiem	15%	13%	19%	18%	14%	104
Izlīga ar nosacījumiem	36%	30%	30%	37%	37%	272
Nepanāca vienošanos	7%	4%	6%	7%	4%	28
Izlīgums tika pārtraukts	36%	51%	33%	29%	35%	264
Atskaites gadā izlīgums netika pabeigts	6%	2%	12%	9%	10%	38

10.tabula. Organizēto izlīgumu rezultāti

Analizējot 2012.gada izlīgumu rezultātus, var secināt, ka iesaistītās puses izlīga ar nosacījumiem 272 gadījumos, izlīga bez nosacījumiem 104 gadījumos un nepanāca vienošanos 28 gadījumos. Kopumā šos rezultātus var uzskatīt par pozitīviem, jo gandrīz 60% gadījumu, kad iesaistītās puses bija ieradušās uz izlīguma sēdi, tās spēja izlīgt. 2012.gadā 76% gadījumu izlīguma dalībnieki vienojās par izlīguma nosacījumiem, kas saistīti ar materiālo kompensāciju cietušajam, 22% gadījumu tā bija atvairināšanās, tikai 2% bija konkrēts darbs un 1% gadījumu tas bija darbs un kompensācija.

² Audzināšana rakstura piespiedu līdzekļi bērniem

Jau otro gadu pēc kārtas Kvalitātes vadības sistēmas pamatprocesa „Izlīguma organizēšana un vadīšana” ietvaros tika veikta aptauja, lai noskaidrotu izlīguma procesā iesaistīto pušu viedokli par dalību izlīgumā. Kopā 2012.gadā tika saņemtas 238 anketas, kas sastāda 34% no kopējā pārskata periodā ierosināto izlīgumu skaita. Aptaujātās iesaistītās personas kā svarīgāko izlīguma procesā nosauca iespēju rast ātrāku risinājumu nekā tiesāšanās ceļā, labi apmācītu un profesionālu starpnieku, labu izlīguma būtības, seku un iesaistīto pušu tiesību izskaidrošanu, sagatavotu drošu un komfortablu vidi, iespēju uzdot jautājumus un saņemt atbildes no iesaistītās puses un iespēju gūt lielāku drošības sajūtu nākotnē.

Izvērtēšanas ziņojumu sastādīšana

Izvērtēšanas ziņojumus Dienests sastāda kopš 2004.gada. Izvērtēšanas ziņojums ir viens no kriminālprocesuālajiem instrumentiem, kas palīdz tiesai un prokuroram iegūt vispusīgu personību raksturojošu informāciju par apsūdzēto vai notiesāto personu taisnīgāka un sabiedrības drošības interesēm atbilstošāka lēmuma pieņemšanai.

Par izvērtēšanas ziņojuma lomas nozīmīgumu kriminālprocesā un pieprasītāju uzticēšanos Dienestam liecināja to skaita pieaugums pirmstiesas procesā laika periodā no 2004.gada līdz 2009.gada jūlijam (skatīt *11.tabulu*).

2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
61	551	956	1459	1725	930	176	140	102

11.tabula. Izvērtēšanas ziņojumi pēc tiesas un prokurora pieprasījuma laika posmā no 2004. līdz 2012.gadam

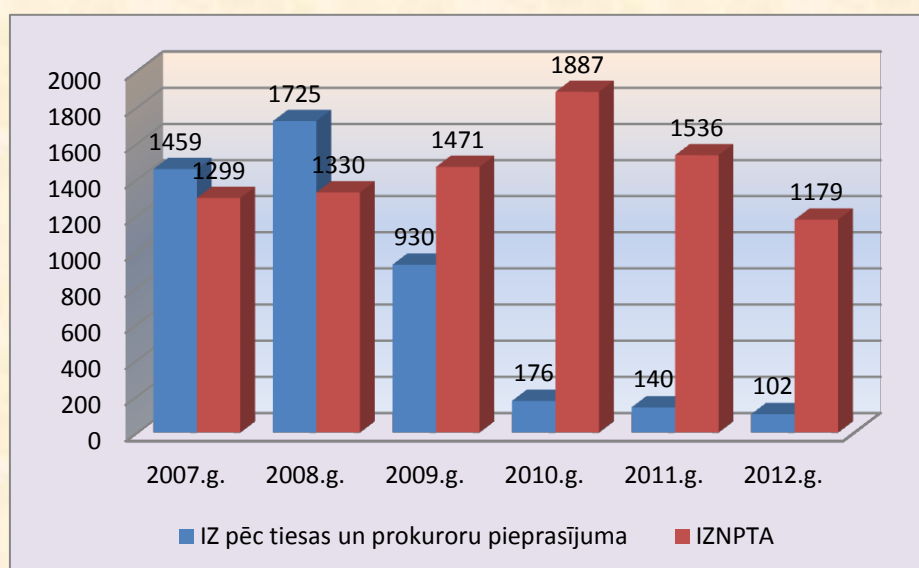
Saskaņā ar 2009.gada 1.jūlija grozījumiem likumā „Par valsts budžetu 2009.gadam” un saistītajiem grozījumiem „Kriminālprocesa likumā” un „Valsts probācijas dienesta likumā”, minētā Dienesta funkcija tika būtiski ierobežota līdz 2013.gada 1.janvārim, nosakot ierobežojumu tiesām un prokuroriem pieprasīt, bet Dienestam sniegt izvērtēšanas ziņojumu, izņemot gadījumus, ja noziedzīgu nodarījumu izdarījusi nepilngadīga persona vai arī pilngadīga persona izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, kas vērsts pret personas dzimumneaizskaramību vai tikumību. Pārskata periodā tika sagatavoti 90 izvērtēšanas ziņojumi par nepilngadīgām personām, kā arī par 12 pilngadīgām personām, kuras izdarījušas noziedzīgus nodarījumus, kas vērsti pret personas dzimumneaizskaramību vai tikumību.

Dienesta sastādīto izvērtēšanas ziņojumu pēc tiesas un prokurora pieprasījuma skaits ierobežojuma laikā (no 2009.gada 1.jūlija līdz 2012.gadam) ar katru gadu būtiski samazinājās (skatīt *11.tabulu*).

Ierobežojums radīja pieprasītāju neizpratni, jo tā rezultātā tika mazināta tiesas un prokuroru iespēja iegūt vispusīgu personību raksturojošo informāciju un nodrošināt soda vai citas krimināltiesiskas reakcijas individualizāciju un likumpārkāpēju efektīvāku resocializāciju, tāpēc atsevišķi tiesneši jau 2011.gadā vērās pie tieslietu ministra ar lūgumu rast iespēju ātrākai funkcijas atjaunošanai.

Saskaņā ar 2012.gada 15.novembra grozījumiem likumā „Par valsts budžetu 2013.gadam” un saistītajiem grozījumiem „Kriminālprocesa likumā” un „Valsts probācijas dienesta likumā”, minētā funkcija pilnā apjomā atjaunota ar 2013.gada 1.martu un tiesas un

prokurori var pieprasīt izvērtēšanas ziņojumu sastādīšanu par jebkuru apsūdzēto, neatkarīgi no vecuma vai noziedzīga nodarījuma rakstura.

4.attēls. Pieprasīto izvērtēšanas ziņojumu skaita dinamika

Laika posmā no 2012.gada 1.janvāra līdz 2012.gada 31.decembrim Dienestam kopā tika pieprasīti 1281 (tiesas un prokurora pieprasījums – 102, ieslodzījuma vietu administrācijas pieprasījums – 1179) izvērtēšanas ziņojumi. (skatīt 4.attēlu).

2012.gadā Dienests no ieslodzījuma vietu administrācijas saņēma 1179 pieprasījumus sastādīt izvērtēšanas ziņojumus, kas ir par 23% mazāk nekā iepriekšējā gadā. Kritums attiecībā uz izvērtēšanas ziņojumiem pēc brīvības atņemšanas iestādes administrācijas pieprasījuma tika prognozēts un turpinās kopš 2010.gada grozījumiem „Latvijas Sodų izpildes kodeksa” 50.¹² pantā, kas paredz, ka atkārtota lietas izskatīšana par soda izciešanas režīma mīkstināšanu vai ierosinājuma nosūtīšanu tiesai par notiesātā iespējamu atbrīvošanu no soda izciešanas nosacīti pirms termiņa pieļaujama ne agrāk kā pēc trim mēnešiem no lēmuma pieņemšanas dienas.

Izvērtēšanas ziņojums ir kļuvis par vienu no instrumentiem, kuru gan brīvības atņemšanas iestādes administratīvā komisija, gan tiesa un prokurori uzskata par nozīmīgu pie soda noteikšanas probācijas klientam, par ko liecina fakts, ka 2012.gadā 72% gadījumu tika ņemti vērā un piemēroti Dienesta ieteiktie pienākumi. Apkopotā informācija norāda, ka gadījumos, kad Dienesta ieteiktie pienākumi netika ņemti vērā, tika piemērots piespiedu darbs vai sabiedriskais darbs (nepilngadīgo probācijas klientu gadījumā), kā arī probācijas klientam tika piemērota reāla brīvības atņemšana. Izvērtēšanas ziņojumu sastādītāju pieredze liecina, ka arī gadījumos, kad probācijas klients nonāk Dienestā piespiedu darba vai sabiedriskā darba ietvaros, izvērtēšanas ziņojuma laikā iegūtā un izvērtētā informācija par probācijas klientu ir lietderīga, lai probācijas klienta lietas vadītājs varētu izvēlēties piemērotāko darba devēju un noteikt atbilstošu piespiedu vai sabiedriskā darba izpildes kontroles intensitāti.

Probācijas programmas

Probācijas programmas ir pasākumu kopums, kura mērķis ir veicināt probācijas klienta integrāciju sabiedrībā. Tās tiek īstenotas, lai panāktu izmaiņas likumpārkāpēju uzvedībā ar mērķi atturēt viņus no turpmākiem pārkāpumiem un veicināt viņu iekļaušanos sabiedrībā. Iesaistīšana probācijas programmā ir veids, kā ietekmēt notiesātā domāšanas veidu un līdz ar to arī uzvedību. Probācijas programma nav sods, bet pamatā iesaistīšana probācijas

programmās notiek nosacītas notiesāšanas vai nosacītas pirmstermiņa atbrīvošanas laikā, pamatojoties uz tiesas noteikto pienākumu – piedalīties probācijas programmās saskaņā ar Dienesta norādījumiem.

Probācijas programmu izstrādāšana un īstenošana balstās uz kognitīvi – biheiviorālo teoriju. Šīs teorijas pamatā ir pārliecība, ka cilvēka uzvedība ir saistīta nevis ar konkrēto situāciju vai apstākļiem, kuros viņš ir nonācis, bet gan ar to, ko cilvēks domā par šo situāciju. Līdz ar to programmas paredz domu (uzskatu), kas noved pie nevēlamas uzvedības, konstatēšanu (reģistrāciju), jaunu domu (uzskatu) modelēšanu, jauna uzvedības modeļa apgūšanu un nostiprināšanu gan ar treniņiem programmas nodarbības ietvaros, gan darbībām reālajā dzīvē.

Veidojot probācijas programmu īstenošanas mehānismu Latvijā, tika ņemta vērā ārvalstu pieredze un pētījumi, kas liecina, ka atbilstošu programmu piemērošana probācijas klientiem ir efektīvs darba instruments, ar kura palīdzību var sekmīgi mainīt likumpārkāpēju uzvedību un līdz ar to mazināt atkārtota noziedzīga nodarījuma izdarīšanas iespēju.

Probācijas programmu īstenošana notiek nelielas grupas ietvaros divu speciāli apmācītu darbinieku vadībā. Nodarbības laikā grupas dalībnieki analizē dažādas piedāvātās situācijas, dalās problēmu risināšanas pieredzē, diskutē.

2012.gadā nepieciešamība pēc iesaistes probācijas programmās bija 1520 probācijas klientiem. Attiecībā uz daļu no tiem lēmums par iesaistīšanu probācijas programmās bija pieņemts jau 2011.gadā. No minētajiem 1520 probācijas klientiem probācijas programmās tika iesaistīti 810 probācijas klienti, jeb 53% no nepieciešamā. 79% no probācijas programmās iesaistītajiem probācijas klientiem tās sekmīgi pabeidza. Minētais apstāklis – mazāka probācijas klientu skaita iesaiste probācijas programmās gada laikā, salīdzinot ar pastāvošo nepieciešamību, saistīts ar Dienesta resursiem 2012.gadā (šeit, galvenokārt, jāsaprot programmu vadītāju esamība un noslogotība), kādēļ nebija iespējams nodrošināt visu probācijas klientu, kuri ir iekļauti probācijas programmās iesaistāmo probācijas klientu sarakstā, iesaistīšanu probācijas programmās viena gada laikā. Minēto probācijas klientu iesaiste probācijas programmās tiks īstenota 2013.gadā.

2012.gadā deviņi probācijas klienti pabeidza probācijas programmu dzimumnoziedzniekiem, kuri izcieš sodu sabiedrībā, 58 probācijas klienti pabeidza programmu „Cienpilnu attiecību veidošana” (programma personām, kuras ir bijušas vardarbīgas pret savu partneri ģimenē), 53 probācijas klienti pabeidza programmu „Vielu lietošanas menedžments” (programma personām, kuru noziedzīgi nodarījumi saistīti ar epizodisku ļaunprātīgu atkarības vielu lietošanu), 296 probācijas klienti pabeidza programmu „Motivācija izmaiņām”, 65 probācijas klienti pabeidza programmu „Emociju menedžments” (programma personām, kuru noziedzīgi nodarījumi saistīti ar vardarbību), programmas „Dzīves skola 2” un „Vienkārši par sarežģīto” (programmas vērstas uz sociālo prasmju, iemaņu attīstīšanu) pabeidza attiecīgi 113 un 39 probācijas klienti. 2012.gadā probācijas programmas, kuras Dienesta amatpersonas īsteno brīvības atņemšanas iestādēs, pabeidza 35 notiesātie.

Ar mērķi paaugstināt probācijas programmu norises kvalitāti un veicināt probācijas programmu vadītāju profesionalitātes izaugsmi, 2012.gadā Dienests uzsāka probācijas programmu norises monitorēšanas procesu. Probācijas programmu monitorēšana īstenota gan klātienē, gan neklātienē, izmantojot videonovērošanas sistēmu. Minētie pasākumi kopumā ir vērsti uz probācijas programmu efektivitātes paaugstināšanu darbā ar probācijas klientu domāšanas un uzvedības modeļa pārmaiņām sociāli atbalstāmā virzienā.

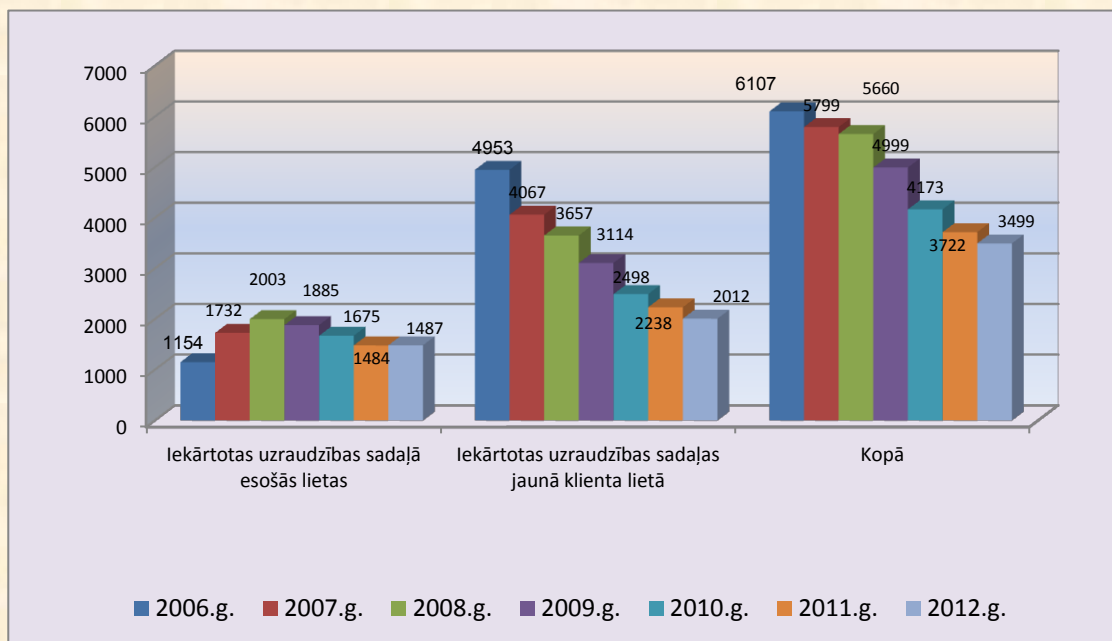
Uzraudzība

Ar 2011.gada 1.oktobri Dienesta funkciju loks, t.sk. uzraugāmo probācijas klientu kategoriju loks, tika papildināts ar papildsoda – probācijas uzraudzība – izpildi, kura piemērošana līdz 2015.gadam iespējama tikai par noziedzīgiem nodarījumiem pret dzimumneaizskaramību un tikumību, kas izdarīti pēc 2011.gada 30.septembra. Lai nodrošinātu vienotas prakses, tiesiskuma un samērīguma principu ievērošanu šī papildsoda izpildē, 2012.gada 16.augustā tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr.562 „Kārtība, kādā Valsts probācijas dienests nodrošina papildsoda – probācijas uzraudzība – izpildi”. 2012.gadā Dienesta uzraudzībā nonāca pirmie divi spriedumi par minētā papildsoda izpildi, kur abos gadījumos notiesātajām personām kā pamatsods bija noteikts piespiedu darbs.

Saskaņā ar 2009.gada 16.jūnija grozījumiem likumā „Par valsts budžetu 2009.gadam”, Dienests arī 2012.gadā neuzraudzīja personas, pret kurām izbeigts kriminālprocess, tās nosacīti atbrīvojot no kriminālatbildības. Līdz ar to 2012.gadā uzraudzība tika īstenota tikai nosacīti notiesātajām un nosacīti pirmstermiņa no soda izciešanas atbrīvotajām, kā arī minētajām divām ar papildsodu – probācijas uzraudzība – notiesātajām personām.

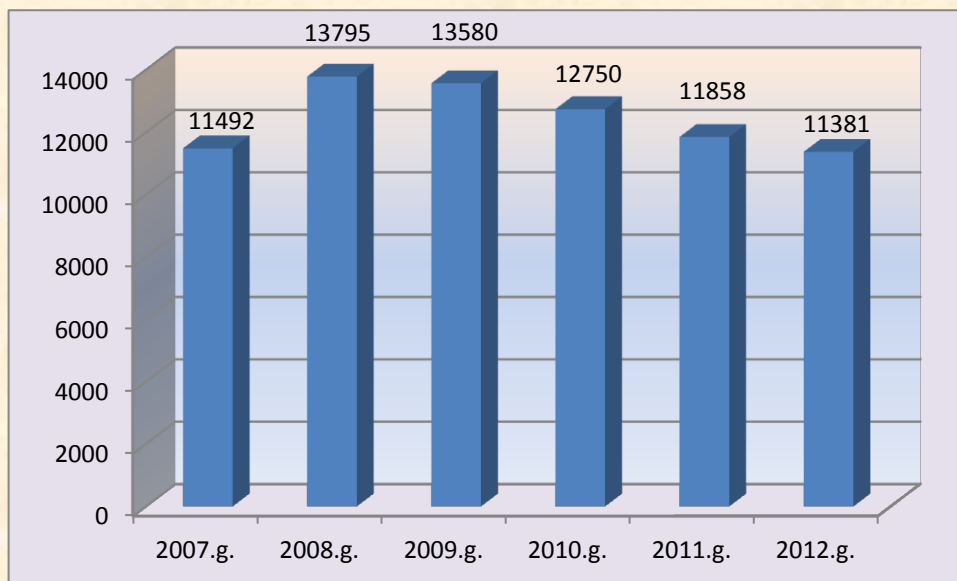
Nemot vērā, ka uzraudzībā nosacīti notiesātie un nosacīti pirmstermiņa no soda izciešanas atbrīvotie probācijas klienti atrodas ilgstoši – līdz 5 gadiem, būtiski ir pievērst uzmanību kopējam aprītē esošajam probācijas klientu skaitam uzraudzībā. Kopējo attiecīgajā periodā uzraudzības aprītē esošo probācijas klientu skaitu nosaka, summējot probācijas klientus, kuriem uzraudzība tiek turpināta pēc iepriekšējā atskaides perioda, ar probācijas klientiem, kuru uzraudzība uzsākta jaunajā atskaides periodā.

2012.gadā probācijas klientu lietās iekārtotas 3499 uzraudzības sadaļas, kas ir par 223 jeb 6% mazāk nekā 2011.gadā. No tām 1487 iekārtotas jau esošā probācijas klienta lietā, kas ir par 3 vairāk nekā 2011.gadā, un 2012 iekārtotas jaunā probācijas klienta lietā, kas ir par 226 jeb 10.1% mazāk nekā 2011.gadā.

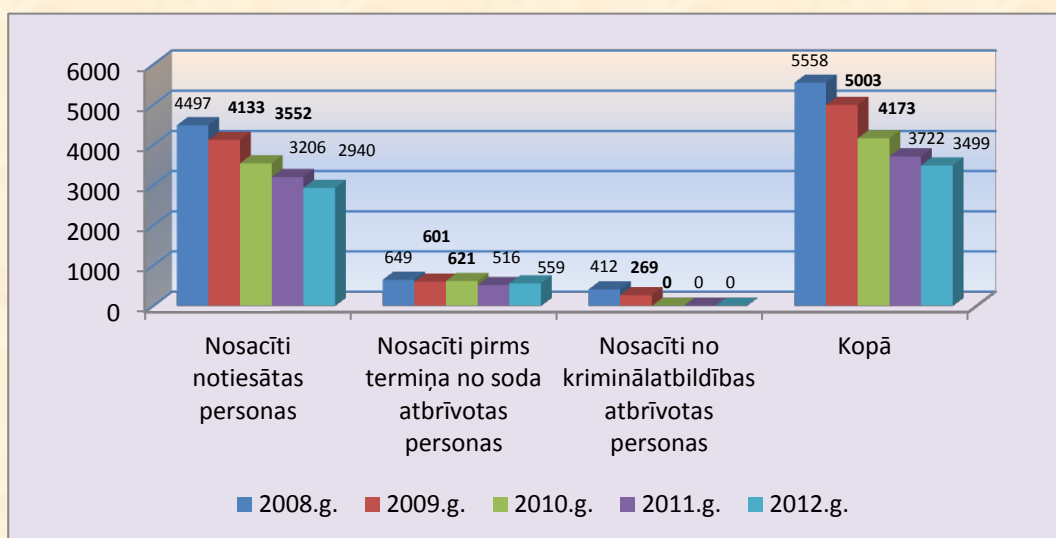
5.attēls. Iekārtoto uzraudzības sadaļu skaits 2006. – 2012.gadā

Kopš 2008.gada arī gada laikā aprītē esošo uzraudzības klientu skaits ir samazinājies. 2012.gadā Dienesta uzraudzības aprītē esošais probācijas klientu skaits bija 11 381, kas ir par 477 jeb 4% mazāk nekā 2011.gadā.

6.attēls. Kopējais aprītē esošo uzraudzības klientu skaits 2007. – 2012.gadā

Skatoties pa uzraudzības klientu kategorijām, 2012.gadā no kopumā 3499 uzraudzībā esošajām personām 2940 jeb 84% personas bija nosacīti notiesātas un 559 jeb 16% personas bija nosacīti pirms termiņa no soda atbrīvotas. Arī 2011.gadā bija šāds procentuāls sadalījums pa uzraudzības klientu kategorijām, kas norāda uz stabilitāti šajā rādītājā.

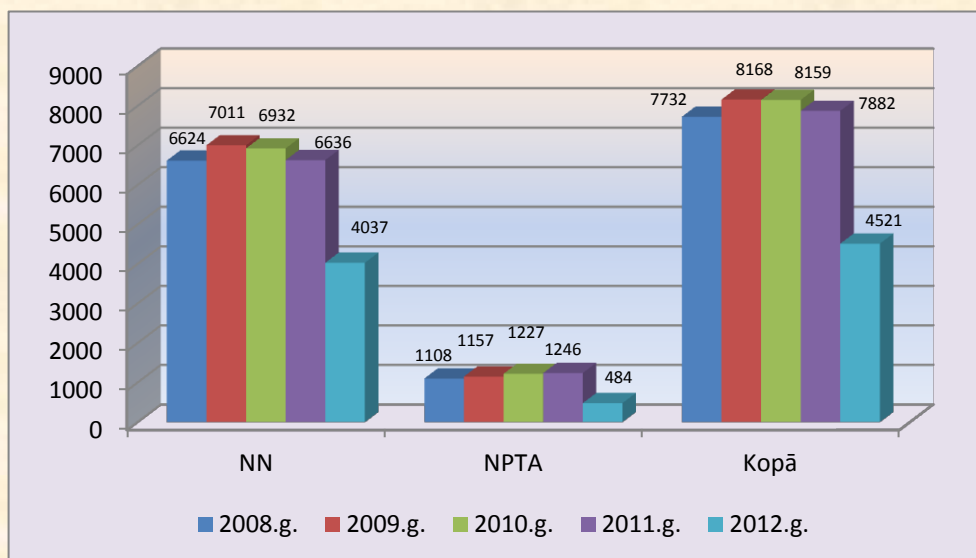
7.attēls. Klientu lietās iekārtoto uzraudzības sadaļu sadalījums pa klientu kategorijām 2008. – 2012.gadā

2012.gadā probācijas klientu lietās kopā iekārtotas 208 uzraudzības sadaļas nepilngadīgajiem. Skatoties pa uzraudzības klientu kategorijām un salīdzinot ar 2011.gadu, 2012.gadā iekārtotas par 11 nosacīti notiesātu personu uzraudzības sadaļām mazāk. Savukārt nepilngadīgo nosacīti pirmstermiņa atbrīvoto personu skaits 2012.gadā ir palielinājies no 4 uzraudzības sadaļām 2011.gadā uz 10 uzraudzības sadaļām 2012.gadā.

	2010.gads	2011.gads	2012.gads
Nosacīti notiesātas personas	266	209	198
Nosacīti pirmstermiņa no soda atbrīvotas personas	9	4	10

12.tabula. Iekārtotās uzraudzības sadaļas nepilngadīgajiem 2010., 2011. un 2012.gadā

2012.gadā uzraudzības funkcijas klientu skaits, kuriem uzraudzība turpinās 2013.gadā, salīdzinājumā ar 2011.gadu ir samazinājies no 7 882 uz 4 521 – samazinājums par 3361 klientu lietām. Gada laikā nosacīti notiesāto klientu skaits samazinājies par 2599 un nosacīti pirms termiņa no soda atbrīvoto personu skaits samazinājies par 762 klientiem. Tik straujš klientu skaita samazinājums 2012.gadā galvenokārt saistīts ar salīdzinoši īsāka pārbaudes laika un neizciestās soda daļas laika noteikšanu probācijas klientiem 2011. un 2012.gadā un jau minēto jauno klientu samazinājumu pretstatā iepriekšējiem gadiem, kā rezultātā izbeigto uzraudzības sadaļu skaits 2012.gadā ir bijis ievērojami lielāks par iekārtoto uzraudzības sadaļu skaitu – 5369 izbeigtās uzraudzības sadaļas un 3499 iekārtotās.

8.attēls. Aktīvo uzraudzības lietu skaits pa klientu kategorijām 2009., 2010., 2011., 2012. un 2013.gada 1.janvārī

Uzraudzības lietu skaita nepārtraukta samazināšanās skaidrojama ar pieaugošu tiesnešu izpratni par uzraudzības funkcijas saturu un tiesājamās personas resocializācijas vajadzībām (rūpīgāk tiek veikts izvērtējums par iespējām noteikt personai citas krimināltiesiskās sankcijas, kriminālsodus, kas vairāk piemērotas soda mērķu sasniegšanai attiecīgās personas gadījumā), uzraudzības funkcijas īstenošanas kvalitātes vispārēju uzlabošanos, nosacīti no kriminālatbildības atbrīvotu personu uzraudzības apturēšanu no 2009.gada vasaras līdz 2012.gada 31.decembrim un Latvijas iedzīvotāju emigrāciju uz citām valstīm.

Izbeigta uzraudzība klientiem saistībā ar notiesāšanu par jauna noziedzīga nodarījuma izdarīšanu uzraudzības laikā 2012.gadā, rēķinot procentos no aprītē esošo lietu skaita, salīdzinot ar 2011.gadu, ir samazinājusies no 1,9% (231 klienti) uz 1,4% (160 klienti).

2007.gads	2008.gads	2009.gads	2010.gads	2011.gads	2012.gads
2,1 %	3 %	2,7 %	2,2 %	1,9 %	1,4 %

13.tabula. Izbeigta uzraudzība saistībā ar notiesāšanu par jauna noziedzīga nodarījuma izdarīšanu uzraudzības laikā 2007. – 2012.gadā (% no aprītē esošo uzraudzības klientu skaita)

Uzraudzības intensitāti nosaka, veicot probācijas klienta recidīva riska un kriminogēno vajadzību (sociālpsiholoģisko problēmu) novērtējumu (RVN). Šis novērtējums ietver informāciju par probācijas klienta dzīvi pirms konkrētās sodāmības, kā arī detalizētu šī brīža situācijas aprakstu, kas raksturo noziedzīgā nodarījuma recidīva riskus un probācijas klienta kriminogēnās vajadzības, kas traucē viņa veiksmīgai integrācijai sabiedrībā. Veicot šo novērtējumu, uzmanība tiek koncentrēta uz pašreizējo probācijas klienta (likumpārkāpēja)

stāvokli. Pēc novērtējuma veikšanas uzraudzības funkcijas klienti tiek iedalīti zema, vidēja un augsta uzraudzības un atbalsta līmeņa kategorijās. Šāda principa ievērošana ir balstīta progresīvajās kriminoloģijas zinātnes atziņās un nodrošina Dienesta resursu fokusēšanu uz potenciāli bīstamākiem probācijas klientiem.

2012.gadā 36% Dienesta uzraudzībā nonākušie probācijas klienti atbilda vidējam uzraudzības un atbalsta līmenim, un 35% – augstam. Tādējādi kopumā 71% no Dienesta uzraudzībā esošajiem probācijas klientiem bija nepieciešama intensīva uzraudzība – Dienesta veicamo pasākumu kopums (pārrunas ar probācijas klientu, viņa radniekiem/tuviniekiem, paziņām, viņa iesaistīšana dažādās probācijas programmās, apmeklējumi dzīvesvietā, darbavietā, izglītības iestādē u.c.), kas ietver lietas vadītāja individuālo darbu ar klientu no 4,5 līdz 10 stundām mēnesī.

Jāvērš uzmanība, ka Dienesta darba intensitāti (noslodzi) uzraudzības jomā patiesi spēj raksturot uzraudzības un atbalsta līmeņa skatījums kopā ar klientu skaitu, nevis kāds no šiem diviem rādītājiem atsevišķi. Pat pie konstanta probācijas klientu skaita, izmaiņas probācijas klientu uzraudzības un atbalsta līmeņa vērtējumos – zems, vidējas vai augsts – nozīmēs izmaiņas arī laikā, ko probācijas dienesta darbiniekam ir jāvelta noteiktam probācijas klientam.

	Zems	Vidējs	Augsts
2009.gads	35 %	32 %	33 %
2010.gads	29 %	35 %	36 %
2011.gads	30 %	34 %	36 %
2012.gads	29 %	36 %	35 %

14.tabula. Uzraudzības klientu sadalījuma pa uzraudzības un atbalsta līmeņiem, kas noteikti pirmreizējā RVN, salīdzinājums pa gadiem

RVN metodikas ticamību apliecina arī jaunu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas rādītāji uzraudzības laika ietvaros, proti, ar katru gadu Dienesta darbinieki aizvien precīzāk ir spējuši noteikt potenciāli bīstamākus gadījumus recidīva kontekstā, un jauna noziedzīga nodarījuma izdarīšana uzraudzības laikā klientiem ar zemu uzraudzības un atbalsta līmeni kļūst arvien retāka.

	2009.gads	2010.gads	2011.gads	2012.gads
Zems	7 %	6 %	5 %	3 %
Vidējs	25 %	24 %	24 %	21 %
Augsts	68 %	70 %	71 %	76 %

15.tabula. RVN līmeņi probācijas klientiem, kuri uzraudzības laikā notiesāti par jaunu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu pārbaudes laikā vai neizciestās soda daļas laikā

2012.gadā sekmīgi turpināta 2010.gadā Dienesta darbā ieviesto dzimumnoziedzumus izdarījušo personu vērtēšanai speciāli paredzēto riska un vajadzību novērtēšanas instrumentu – Stable 2007, Acute 2007 un Static 99 – un speciālu uzraudzības pasākumu pielietošana attiecībā uz šo uzraudzības klientu kategoriju. Kopumā 2012.gadā Dienesta uzraudzībā atradās 121 persona, kuras aktuālā vai kāda no iepriekšējām sodāmībām ir par

dzimumnoziedzuma izdarīšanu. Uz 2013.gada 1.janvāri Dienesta uzraudzībā bija 80 šādas personas.

Dienesta konsultatīvās padomes

Lai sekmētu institūciju optimālu sadarbību vienotas politikas īstenošanā probācijas jomā, Dienests, saskaņā ar „Valsts probācijas dienesta likuma” 19.pantu sasauc un organizē Dienesta Konsultatīvās padomes un Dienesta teritoriālo struktūrvienību konsultatīvo padomju sēdes. Saskaņā ar Ministru kabineta 2007.gada 19.jūnija noteikumiem Nr.402 "Kārtība, kādā sasauc Valsts probācijas dienesta konsultatīvo padomju sēdes un organizē padomju darbu, kā arī pieaicina citu institūciju pārstāvjus", konsultatīvo padomju sēdes sasauc ne retāk kā divas reizes gadā.

Konsultatīvajās padomēs darbojas Dienesta pārstāvis, prokuratūras pārstāvis, tiesas pārstāvis, Valsts policijas pārstāvis, pašvaldības pārstāvis un ieslodzījuma vietas pārstāvis.

2012.gadā Dienesta konsultatīvajās padomēs tika pievērsta uzmanība šādām aktualitātēm:

- ✓ normatīvo aktu pilnveidošana probācijas jomā;
- ✓ papildsoda – probācijas uzraudzība – ieviešana un ar tā izpildes organizēšanu saistīto jautājumu risināšana, uzraudzības funkciju analīze;
- ✓ izvērtēšanas ziņojuma un izlīguma funkcijas analīze, izvērtēšanas ziņojuma mērķis un loma efektīvā kriminālsodu piemērošanā, aktualitātes izvērtēšanas ziņojuma pieprasīšanā un sagatavošanā;
- ✓ likumprojekts „Grozījumi Krimināllikumā”;
- ✓ kriminālsoda – piespiedu darbs – un audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – sabiedriskais darbs – izpilde un ar to saistītas problēmas un aktualitātes;
- ✓ Dienesta funkciju atjaunošana ar 2013.gadu;
- ✓ Nepilngadīgo personu atbalsta informācijas sistēma (NPAIS);
- ✓ dzimumnoziedznieku uzraudzības veikšanas saturs un darba metodes, Dienesta programmas darbā ar dzimumnoziedzniekiem;
- ✓ citi ar Dienesta funkciju īstenošanu saistīti jautājumi.

Dienesta veiktie un pasūtītie pētījumi

2012.gadā Dienesta Mācību un pētījumu nodaļa saskaņā ar 2012.gada darba plānu veica divus pētījumus.

Pētījums „Probācijas klientu viedoklis par uzraudzības un piespiedu darba izpildes organizēšanu Valsts probācijas dienestā”.

Pētījuma mērķis: veikt probācijas klientu aptauju visās Dienesta struktūrvienībās, lai izzinātu probācijas klientu apmierinātību ar uzraudzības un piespiedu darba izpildes funkciju īstenošanu.

Galvenie rezultāti:

1. Probācijas klienta tikšanās ilgumam ar probācijas darbinieku piespiedu darba un uzraudzības funkciju īstenošanas laikā, kā Dienesta ieguldījuma kritērijam, ir ietekme uz dažiem uzraudzības klientu apmierinātības indikatoriem (piemēram, ticība, ka Dienesta darbinieks palīdzēs tikt galā ar probācijas klienta problēmām un pagātnes notikumiem).

2. Optimāls tikšanās ilgums no apmierinātības viedokļa ir no 30 minūtēm līdz 1 stundai: īsāks tikšanās ilgums, klientaprāt, liecina par ieinteresētības trūkumu no probācijas darbinieka puses, pārāk garš tikšanās ilgums ir nogurdinošs.
3. Apmierinātību ar piespiedu darbu lielākā mērā nosaka probācijas klienta sociālais statuss, izcelsmes vide un kriminālā biogrāfija, kamēr apmierinātību ar uzraudzību – probācijas darbinieka laika ieguldījums probācijas klientā.

Pētījums „Par nosacīti notiesāto, nosacīti pirmstermiņa atbrīvoto, ar piespiedu darbiem notiesāto un pēc pilna soda izciešanas no b/a atbrīvoto personu recidīva rādītājiem,,.

Pētījuma mērķis: noskaidrot iespējamus jauna noziedzīga nodarījuma izdarīšanas (recidīva) faktorus notiesātajām personām, kurām laika posmā no 2009.gada 1.jūnija līdz 2009.gada 31.augustam ir beidzies iepriekšējais soda izciešanas periods. Šī pētījuma ietvaros ar recidīvu tika saprasts jauns noziedzīgs nodarījums, kas izdarīts laika posmā no iepriekšēja soda izciešanas perioda beigām līdz 2011.gada 3.novembrim.

Galvenie rezultāti:

1. Recidīvistu īpatsvars apsekojamo izlasē svārstās atkarībā no recidīva definīcijas. Krimināllikuma izpratnē tādu ir mazāk kā viena piektā daļa (18,7%), taču, pielietojot alternatīvās definīcijas, to īpatsvars pieaug līdz vienai ceturtdaļai apsekojamo. Lielākā daļa recidīva gadījumu (52%) saistīti ar zādzību, kurai seko noziegumi, kas saistīti ar narkotikām (13%) un auto vadīšanu reibumā (10%). Vienai personai var būt arī vairāki recidīva gadījumi.
2. Statistiskā analīze atklājusi būtiskas un statistiski nozīmīgas atšķirības starp dzimumiem (sievietes retāk izdara jaunu noziedzīgu nodarījumu), vecumiem (jo vecāka persona, jo mazāka varbūtība, ka tā izdarīs jaunu noziedzīgu nodarījumu) un soda kategorijām (ar brīvības atņemšanu notiesātās personas, kuras atbrīvotas no ieslodzījuma pēc piespriedē soda izciešanas, jaunu noziedzīgu nodarījumu izdara daudz biežāk, nekā notiesātie ar piespiedu darbu, nosacīti notiesātie un nosacīti pirms termiņa atbrīvotie).
3. Būtiskas atšķirības konstatētas arī dažādu soda kategoriju piederīgo recidīva varbūtības laika dinamikā. Uz apsekojuma perioda beigām recidīvs iestājas 40% – 50% iepriekš ar brīvības atņemšanu sodītām personām, 15% – 25% nosacīti pirms termiņa atbrīvotām personām, ap 15% iepriekš ar piespiedu darbu notiesātajiem un ap 10% nosacīti notiesātām personām (īpatsvars svārstās atkarībā no izmantotās recidīva definīcijas). Arī recidīva riski ar piespiedu darbu notiesāto, nosacīti notiesāto un nosacīti pirms termiņa atbrīvoto kategorijām ir izteikti zemāki, nekā iepriekš ar brīvības atņemšanu sodītajiem.

Ar pētījumu aprakstiem var iepazīties Dienesta mājas lapā www.probacija.lv, savukārt plašāka informācija par pētījumiem, pēc pieprasījuma, ir pieejama Dienesta Mācību un pētījumu nodaļā.

Personāla izglītība

2012.gadā Dienesta Mācību un pētījumu nodaļas organizētajās mācībās piedalījās 184 Dienesta darbinieki. Ārpakalpojuma mācībās piedalījušies 254 Dienesta darbinieki.

Izglītības līmenis	Nodarbināto skaits
Kopā darbinieki ar augstāko izglītību:	361
- Pirmā līmeņa profesionālā augstākā izglītība	2

- Otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība	104
- Bakalaura grāds	80
- Augstākā izglītība	76
- Maģistra grāds	99
Kopā darbinieki ar vidējo izglītību:	14

16.tabula. Personāla iedalījums pēc izglītības līmeņa

Izglītības joma	Nodarbināto skaits
Pedagoģija	100
Tiesību zinātne	88
Sociālais darbs	49
Psiholoģija	38
Ekonomika	15
Citas jomas	71

17.tabula. Personāla iedalījums pēc izglītības jomas

Dienesta īstenotie projekti

Nosaukums	Finansējuma avots	Projekta īstenošanas laiks	Partneri
„Eiropas probācijas darbinieku ilgtspējīgas profesionālas darbības nodrošināšanas iespējas” (projekts SPORE) (Nr. JUST/2010/JPEN/AG/1574) www.spore-resilience.eu	Eiropas Komisijas (EK) programma „Krimināltiesības” Projekta budžets: 299 644.00 EUR Budžeta sadalījums: Dienests – 140 286.00 EUR Avans – 80 500.00 EUR Jorka – 32 920.00 EUR Viru – 15 750.00 EUR IGA – 17 020.00 EUR	01.01.2012.- 30.09.2013.	- Viru cietums (Igaunija) - CEP, Eiropas probācijas organizācija (Nīderlande) - Avans Universitāte (Nīderlande) - Jorkas Universitāte (Apvienotā Karaliste) - IGA fonds (Bulgārija)
„Tehnisko līdzekļu izmantošanas attīstība darbā ar klientiem, kuri pārvietojas pāri valstu robežām” - DUTT	EK programma „Krimināltiesības” Latvijas	01.03.2011.- 28.02.2013.	Londonas probācijas trasts

(JUST/2010/JPEN/AG/EJ/1462)	līdzfinansējums 410.10 EUR		
„Atbalsta sistēma noziegumos cietušajiem – Latvijā un plašāk” (JLS/2010/JPEN/AG/EJ/1597)	EK programma „Krimināltiesības” Projekta budžets: 4070.00 EUR No tiem Dienesta līdzfinansējums 678.40 LVL	01.06.2011.- 01.05.2013.	Sabiedriskās politikas centrs „PROVIDUS”
„Sociālais darbs kriminālās justīcijas jomā” (Nr. 517848-LLP-1-2011-1-NL-ERASMUS-ECDEM)	EK ERASMUS Mūžizglītības programma Projekta budžets: 7969.00 EUR No tiem Dienesta līdzfinansējums 1993.00 EUR	01.10.2011.- 01.09.2014.	Avans Universitāte (Nīderlande)

18.tabula. Dienesta īstenotie projekti 2012.gadā

Eiropas Komisijas programmas „Krimināltiesības” finansētajos projektos – Londonas probācijas trasta īstenotajā projektā „Tehnisko līdzekļu izmantošanas attīstība darbā ar klientiem, kuri pārvietojas pāri valstu robežām” un sabiedriskās politikas centra „PROVIDUS” īstenotajā projektā „Atbalsta sistēma noziegumos cietušajiem – Latvijā un plašāk”, kā arī Eiropas Komisijas Mūžizglītības programmas projektā „Sociālais darbs kriminālās justīcijas jomā”, kuru īsteno Nīderlandes Avans Universitāte, 2012.gadā Dienests iesaistījās kā partneris.

Plašāka informācija par Dienesta īstenotajiem projektiem pieejama Dienesta interneta vietnē www.probacija.lv.

Pārskats par Dienesta vadības un darbības uzlabošanas sistēmām efektīvas darbības nodrošināšanai

Iekšējais audits

2012.gada 17.aprīlī notika SIA „Bureau Veritas Latvia” pirmais Dienesta kvalitātes vadības sistēmas uzraudzības audits. Audita rezultāti apliecināja, ka Dienestā kvalitātes vadības sistēma ir atbilstoša starptautiskajam standartam ISO 9001:2008.

Pamatojoties uz veiktajos auditos konstatēto, secināts, ka kopumā Dienestā ir izveidota un tās mērķu sasniegšanai darbojas normatīvajiem aktiem un Dienesta darbības mērķiem atbilstoša, pietiekama un efektīva vadības un iekšējās kontroles sistēma. Iekšējās kontroles sistēmas uzlabošanas un pilnveidošanas pasākumi tiek īstenoti gan izpildot iekšējā

audita ieteikumus Dienesta vadības noteiktajos termiņos, gan atbalsta un pamatdarbības funkciju nodaļu darbinieku nepārtrauktas darbības pilnveidošanas procesā.

Kopumā iekšējās kontroles sistēma sniedz pietiekamu pārliecību, ka riski tiek mazināti un sistēmas mērķi tiek sasniegti.

Kvalitātes vadības sistēma

2012.gadā Dienests turpināja kvalitātes vadības sistēmas uzturēšanu un pilnveidošanu:

- ✓ aktualizēti un apkopoti Dienesta noteiktie mērķi un dati par izpildi;
- ✓ aktualizēta kvalitātes vadības sistēmas rokasgrāmata – 2 sadaļas;
- ✓ aktualizētas 9 procesu shēmas, pastāvīgi tiek aktualizēta atbalsta dokumentācija – ārējo un iekšējo normatīvo aktu reģistrs, veidlapu reģistrs;
- ✓ veikti iekšējie auditi: 2012.gadā notikuši 25 kvalitātes vadības sistēmas procesu auditi un 1 mācību audits, no tiem pamatdarbības procesiem – 20, atbalsta procesiem – 5. Auditi notikuši Dienesta 2 centrālā aparāta struktūrvienībās un 10 teritoriālajās struktūrvienībās.
- ✓ sagatavoti 8 jaunie iekšējie auditori.

Dienesta personāls

Rādītājs	Nodarbināto skaits
Faktiskais nodarbināto skaits vidēji 2012.gadā	375
Personāla rotācijas koeficients*	0,30
Personāla atjaunošanās koeficients**	0,13
Personāla iedalījums pēc dzimuma (t.sk. prombūtnē):	375 (19)
Vīrieši	55 (1)
Sievietes	320 (18)
Personāla iedalījums pēc amata (t.sk. prombūtnē):	375 (19)
Dienesta vadītājs	1
Dienesta departamenta vadītājs, Dienesta departamenta vadītāji-dienesta vadītāja vietnieki, nodaļu un TSV vadītāji, nodaļas vadītāja vietnieks, t.sk. vecākais personāla inspektors, juriskonsulti, kvalitātes vadītājs, projekta vadītājs, komunikācijas projektu vadītājs	46
Filiāļu, daļu vadītāji	11(1)
Vecākie referenti – ierēdņi	286 (17)
Citi amati – darbinieki	31 (1)
* Personāla rotācijas koeficients = (pieņemto skaits + atbrīvoto skaits)/nodarbināto vidējais skaits	
** Personāla atjaunošanās koeficients = pieņemto personu skaits/nodarbināto vidējais skaits	

19.tabula. Personāla iedalījums pēc statusa, dzimuma un amata

Vecums/dzimums	Sievietes	Vīrieši	Kopā
20-29 gadi	44	7	51
30-39 gadi	102	22	124
40-49 gadi	100	13	113
50-59 gadi	63	13	76
60-69 gadi	10	1	11
Amats/dzimums			
Dienesta vadītājs	0	1	1
Dienesta departamenta vadītājs, Dienesta departamenta vadītāji-dienesta vadītāja vietnieki, nodaļu un TSV vadītāji, nodaļas vadītāja vietnieks, t.sk. vecākais personāla inspektors, juriskonsulti, kvalitātes vadītājs, projekta vadītājs, komunikācijas projektu vadītājs	36	10	46
Filiāļu, daļu vadītāji	9	2	11
Vecākie referenti – ierēdņi	252	34	286
Citi amati – darbinieki	24	7	31

20.tabula. Personāla iedalījums pēc vecuma un amata, ņemot vērā sieviešu un vīriešu īpatsvaru

Personāla mainības situācijas raksturojums

2012.gadā tika izsludināti 45 konkursi uz Dienesta ierēdņu un darbinieku (turpmāk – darbinieks) vakantajiem amatiem. Gada laikā tika pieņemti darbā un iecelti amatā (turpmāk – pieņemti) 49 darbinieki, no tiem 13 darbinieki pieņemti uz cita darbinieka prombūtnes laiku, bet no Dienesta atbrīvoti 65 darbinieki.

Salīdzinot ar 2008.gadu, pieņemto darbinieku skaits ir samazinājies aptuveni divas reizes un pēdējo trīs gadu laikā pieņemto darbinieku skaits nav būtiski pieaudzis vai samazinājies, kas liecina par stabila, ilgtspējīga personālsastāva veidošanos.

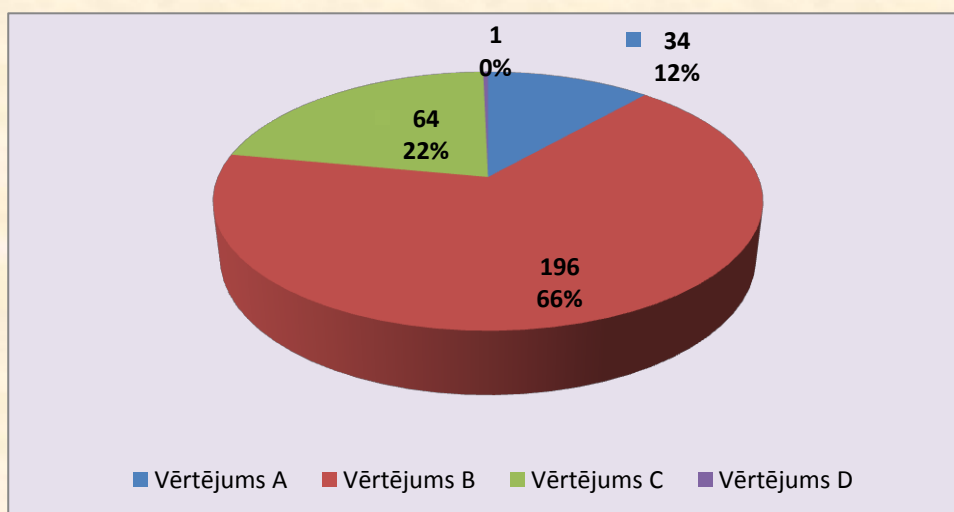
Rādītājs	Darbinieku skaits
Atbrīvoto personu skaits, kopā	65
no tiem, ierēdņa amati	58
no tiem, darbinieka amati	7
Sadalījums pēc amata:	
Vecākie referenti	50
Nodaļu/TSV vadītāji un vietnieki	8
Darbinieki	7

Atbrīvošanas pamatojums:	
Pēc paša vēlēšanās	39
Sakarā ar termiņa izbeigšanos	4
Darbinieka un darba devēja vienošanās	21
Cits	1

21.tabula. 2012.gadā atbrīvotās personas pēc amata un iemesla

Personāla novērtēšana

2012.gadā notika 282 Dienesta darbinieku darbības un tās rezultātu novērtēšanas – 34 darbinieki novērtēti ar A līmeni, 196 darbiniekiem novērtējums piešķirts B līmenī, 64 darbinieki saņēmuši novērtējumu C līmenī, 1 darbinieks novērtēts ar D līmeni. 9.attēla diagrammā attēlota novērtējumu skaitliskā un procentuālā attiecība.

9.attēls. Darbinieku darbības un rezultātu novērtējums

Tāpat kā iepriekšējos gados, lielāko daļu – 66% sastāda darbinieku novērtējums B līmenī. Salīdzinot ar 2011.gadu, novērtējums B līmenī ir palielinājies par 2% (2011.gadā – 64%), bet darbinieku novērtējums A līmenī ir samazinājies par 7% (2011.gadā – 19%). Novērtējums C līmenī palielinājies par 6% (2011.gadā – 16%), savukārt samazinājies D līmenī – 0%.

Dienesta komunikācija ar sabiedrību

Iekšējā komunikācija

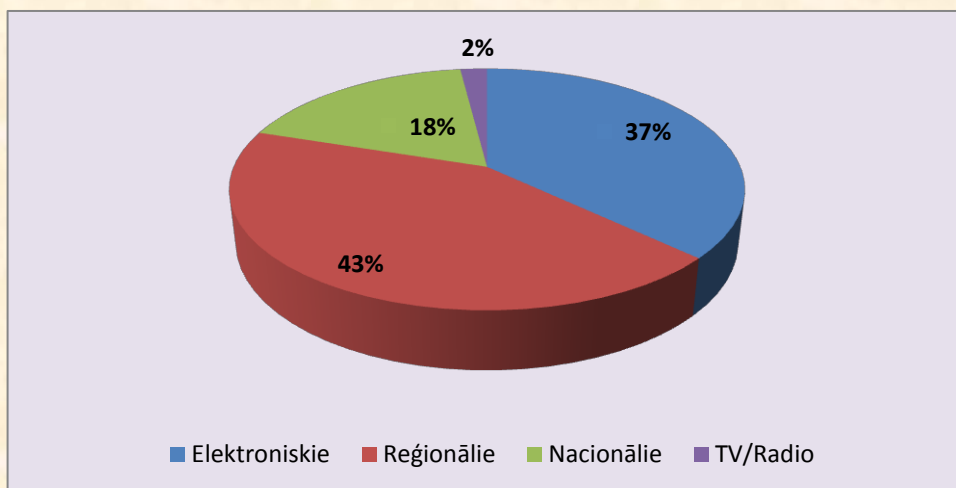
Kopumā 2012.gads, neskatoties uz to, ka bijis nepietiekams finansējums, lai algotu atsevišķu Komunikācijas projektu speciālistu, vērtējams kā stabils Dienesta iekšējās komunikācijas jomā. 2012.gadā ievērojami pilnveidojusies informācijas aprites efektivitāte Dienesta iekšējā mājas lapā Intranet. Arī 2012.gadā notika pastāvīga Dienesta iekšējās mājas lapas uzlabošana. Informācijas ievietošana iekšējā mājas lapā notika decentralizēti, kas jau iepriekšējā pārskata gadā ir pierādījis sevi kā efektīvs risinājums informācijas savlaicīgai aktualizēšanai. Šīs kārtības pamatā ir iespēja Dienesta centrālā aparāta nodaļām nepastarpināti

ievadīt informāciju iekšējā mājas lapā, tādējādi nodrošinot savlaicīgu aktuālas informācijas pieejamību visiem darbiniekiem.

Ārējā komunikācija

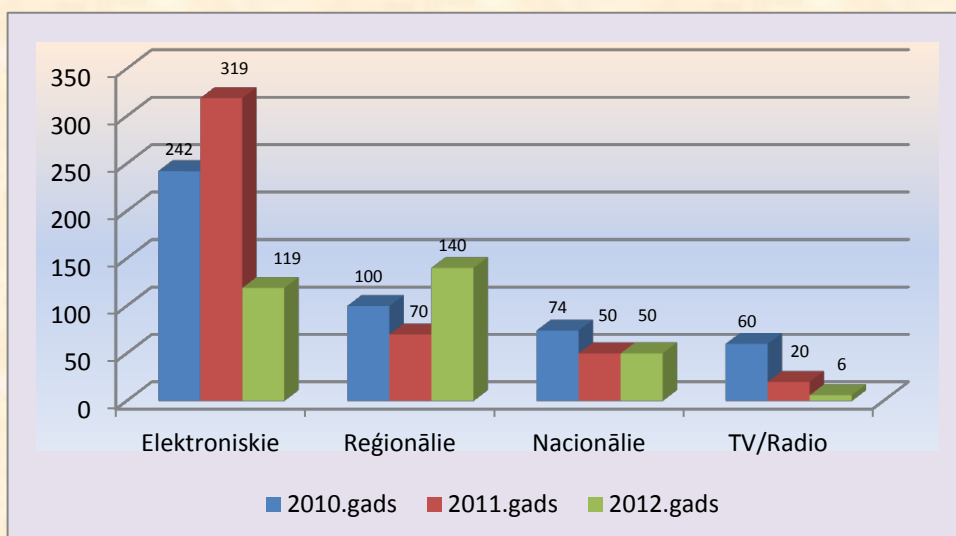
2012.gadā Dienests aktīvi turpināja strādāt ar masu medijiem, lai informētu sabiedrību par norisēm Dienesta darbībā, skaidrotu funkcijas un par probācijas darba specifiku kopumā.

2012.gadā Dienesta darbība visvairāk tika atspoguļota drukātajos preses izdevumos (63% no kopējā publikāciju skaita), par 26% pārsniedzot publikāciju skaitu elektroniskajā vidē.

10.attēls. Publikāciju īpatsvars masu medijos 2012.gadā

2012.gadā tika uzskaitītas 323 (2011.gadā – 459) publikācijas, kurās tieši atspoguļots Dienests, tā funkcijas vai Dienesta saistība ar notikumiem valstī. Salīdzinājumā ar 2010. un 2011.gadu publikāciju skaits ar Dienesta darbības atspoguļojumu masu medijos samazinās.

11.attēls. Publikāciju daudzuma attiecības

Pasākumi sabiedrības informēšanai un izglītošanai

2012.gadā sadarbībā ar Dienesta funkciju nodaļām un projektu vadību organizētas: Dienesta 2011.gada rezultātu pārskata preses konference, Dienesta 9 gadu jubilejas preses konference, 2 projektu uzsākšanas preses konferences.

Trešo gadu pēc kārtas visā Latvijā tika organizēts pasākums „Izlīguma nedēļa”, kas pārskata gadā norisinājās no 8.maija līdz 17.maijam, tā ietvaros daudz plašāk tika organizētas dažādas aktivitātes, lai rosinātu sabiedrību un sevišķi procesa virzītājus (policiju, prokuratūru, tiesu) pievērsties pozitīviem konfliktu risināšanas veidiem un taisnīguma atjaunošanas metožu pielietošanai kriminālprocesā. Kopumā visā Latvijā tika organizētas 100 dažādas aktivitātes (skatīt 22.tabulu)

Aktivitātes nosaukums	Aktivitāšu skaits
Informācija masu medijos (publikācijas laikrakstos vai interneta portālos, bukletu izplatīšana, sižeti TV, radio raidījumi)	25
Tikšanās un diskusijas ar procesa virzītājiem pilsētas vai novada ietvaros	20
Pasākumi skolās – diskusijas ar skolēniem	18
Atvērto durvju diena TSV	7
Tikšanās ar bāriņtiesas darbiniekiem, sociālo dienestu un sociālajiem pedagogiem	6
Pieredzes apmaiņas pasākumi (tuvējo TSV starpā un procesa virzītājiem)	7
Konsultatīvās padomes	2
Pasākumi pilsētas pašvaldībā	2
Cits (piemēram, aptauja sadarbībā ar Jēkabpils radio 1 un tikšanās ar Jēkabpils advokātiem, seminārs Liepājas cietumā, tikšanās ar Preiļu novada Krīzes centra personālu, seminārs Juridiskās palīdzības administrācijas darbiniekiem Rīgā)	8
Reģionālais seminārs "Izlīgums un Taisnīguma atjaunošana: vienkāršotais kriminālprocess - vai tikai?" policijas darbiniekiem	5

22.tabula. Pasākuma „Izlīguma nedēļa” organizētās 100 aktivitātes

Lai sniegtu jauniešiem iespēju iepazīties ar Dienesta darba specifiku un ikdienu, vienlaikus dodot tiem nozīmīgu pieredzi, kura var noderēt, pieņemot lēmumu par savu nākotnes profesijas izvēli, Dienests piedalījās akcijā „Ēnu diena”.

2012.gadā Dienesta darbinieki piedalījās divos Latvijā populārākajos publiskajos pasākumos: „Lielā talka” un „Nordea Rīgas maratons”. Dienestā tika ieviests jauns informācijas nodošanas instruments – *twitter* konts (www.twitter.com/probacija), kas jāturpina aktīvi attīstīt un izmantot visas tā sniegtās iespējas nodot informāciju, sasniedzot arvien plašāku auditoriju.

Katru gadu pirms Ziemassvētkiem un Jāņiem Dienests Cēsu audzināšanas iestādē nepilngadīgajiem rīko akciju „Cilvēks cilvēkam”, lai popularizētu saturīgu brīvā laika pavadīšanu, uzlabotu notiesāto savstarpējās komunikācijas un sadarbības prasmes, kā arī vienkārši radītu pozitīvas emocijas. 2012.gadā akcijas ietvaros probācijas darbinieki un brīvprātīgie dalībnieki kopā ar notiesātajiem jauniešiem gatavoja Ziemassvētku apsveikuma

kartiņas saviem tuviniekiem. Daļu apsveikumu jaunieši nodeva arī Dienestam, lai Dienests ar tiem sveiktu valsts augstākās amatpersonas, sadarbības partnerus Latvijā un ārvalstīs.

2013.gadā plānotie pasākumi

Mērķis

Turpināt attīstīt Valsts probācijas dienestu, sekmējot sabiedrības drošību un noziedzības novēršanu valstī, nodrošināt sabiedrībā izciešamo sodu kvalitatīvu izpildi un koordināciju.

Izvirzītie uzdevumi

- ✓ Turpināt pilnveidot Dienesta funkciju tiesisko regulējumu un nodrošināt funkciju izpildes kvalitāti atbilstoši tiesību aktu prasībām un kvalitātes vadības sistēmā noteiktajiem mērķiem un rādītājiem.
- ✓ Nodrošināt atjaunoto Dienesta funkciju (izvērtēšanas ziņojumi pēc tiesas un prokuratūras pieprasījuma, nosacīti no kriminālatbildības atbrīvoto personu uzraudzība, izlīgums tiesvedības stadijā) īstenošanu.
- ✓ Nodrošināt Dienesta funkciju īstenošanu atbilstoši grozījumiem Krimināllikumā. Veicināt probācijas klientu nodarbināšanu piespiedu darbā atbilstoši viņu prasmēm un iemaņām.
- ✓ Paaugstināt Dienesta administratīvo kapacitāti un ierēdņu profesionālās darbības kvalitāti (elektroniskā dokumentu aprīte, ierēdņu un darbinieku novērtēšanas sistēma, ierēdņu un darbinieku apmācības, probācijas klientu uzskaites sistēmas PLUS uzturēšana un pilnveide).
- ✓ Veicināt sabiedrības (brīvprātīgo probācijas darbinieku, sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniedzēju) iesaistīšanu Dienesta funkciju īstenošanā.
- ✓ Pilnveidot uzraudzības funkcijas īstenošanas kvalitāti, darba praksē nostiprinot Riska-Vajadzību-Adekvātas reakcijas modeli.
- ✓ Uzsākt īstenot Norvēģijas finanšu instrumenta līdzfinansēto projektu „Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)”.

Plānotie sadarbības projekti

2013.gadā Dienests turpinās piedalīties kā partneris 2011. un 2012.gadā uzsāktajos projektos, kā arī uzsāks īstenot ES programmas „Action grants” projektu „Bīstamu likumpārkāpēju mobilitāte Eiropā” („*Serious Offending by Mobile European Criminals – SOMECE*”). Projekta mērķis ir izpētīt bīstamu likumpārkāpēju mobilitātes jautājumus Eiropā, kā arī izstrādāt iespējamās sadarbības shēmas informācijas aprītei. Projektā no Latvijas iesaistās Valsts policija, projekta vadošais īstenotājs ir Lielbritānijas Nacionālais dienests darbam ar likumpārkāpējiem (*National Offender Management Service – NOMS*).

Programmā DAPHNE III tiks uzsākta projekta „Apļi Eiropai” („*Circles 4EU*”) realizācija. Projekta mērķis ir apkopot atbalsta un atbildības apļu vērtības un principus, ieviest apļu pilotmodeļus Latvijā un Bulgārijā, kā arī veikt pētījumu. Projekta vadošais īstenotājs ir Avans Universitāte (Nīderlande).

2013.gadā plānots uzsākt Norvēģijas finanšu instrumenta līdzfinansēto projektu „Alternatīvu brīvības atņemšanai sekmēšana (ieskaitot iespējamo pilotprojektu elektroniskajai uzraudzībai)”. Dienests šajā projektā ir vadošais īstenotājs.

Plānotie pētījumi 2013.gadā

Dienesta Mācību un pētījumu nodaļa 2013.gada darba plānā paredzējusi veikt pētījumu „Recidīva izpēte nosacīti atbrīvoto no kriminālatbildības vidū”.